

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

GMINY IRZĄDZE

NA LATA 2023-2030

GMINA IRZĄDZE, 2023

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego Plus” współfinansowany w 85% ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz w 15% z budżetu państwa

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu	7
2. Podstawa prawna.....	10
3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	10
3.1 Spójność GPR z dokumentami strategicznymi rangi krajowej	11
3.2 Spójność dokumentu w skali regionalnej	13
3.3 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy	16
3.4 GPR jako strategia IIT (inny instrument terytorialny)	17
3.5 Charakterystyka Gminy Irządze	20
4. Diagnoza obszaru zdegradowanego.....	22
4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego	23
4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze.....	24
4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego	27
4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej.....	30
5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	35
5.1 Metoda wyodrębnienia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego	39
6. Analiza pogłębiona obszaru rewitalizacji	40
6.1 Analiza pogłębiona podobszaru rewitalizacji Irządze	41
6.2 Analiza pogłębiona podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka.....	46
6.3 Analiza pogłębiona podobszaru rewitalizacji Witów	51
6.6 Problemy społeczne i infrastrukturalne obszaru rewitalizacji – podsumowanie	56
7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	58
8. Cele i kierunki działań w procesie rewitalizacji.....	60
9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	63
9.1 Wyodrębnienie wiązek projektowych dla podobszarów rewitalizacji	64
9.2 Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne – karty projektowe	65
9.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	72
10. Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów	74
11. Komplementarność i mechanizmy integrowania	76
11.1 Komplementarność przestrzenna	76
11.2 Komplementarność problemowa.....	77
11.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	78
11.4 Komplementarność w zakresie dostępności	79
11.5 Komplementarność międzyokresowa	80
11.6 Komplementarność źródeł finansowania	81
11.7 Podsumowanie komplementarności	81
11.8 Mechanizmy integracji	82

12. Indykatywne ramy finansowe	84
13. Opis struktury zarządzania	86
14. System monitoringu i ewaluacji	89
14.1 Monitoring programu rewitalizacji.....	89
14.2 Ewaluacja GPR.....	89
14.3 Aktualizacja GPR.....	91
14.4 Harmonogram realizacji	92
14.5 Koszty zarządzania.....	92
14.6 Wskaźniki realizacji.....	93
15. Uspołecznienie dokumentu i proces partycypacji społecznej	93
15.1 Uspołecznienie opracowania GPR.....	93
15.2 Uspołecznienie wdrażania GPR	95
15. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	97
16. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	97
17. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	98
17.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji	98
17.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego	98
Spis grafik i tabel	101
18. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.....	103

Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 (zwany dalej GPR) jest dokumentem operacyjnym, który z jednej strony wyznacza cele i kierunki działania w perspektywie długookresowej, natomiast z drugiej umożliwia realizację kompleksowych, zintegrowanych i skoncentrowanych terytorialnie przedsięwzięć rewitalizacyjnych na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki, ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju. Aby dochować zgodności przedmiotowego opracowania z uregulowaniami prawnymi obowiązującymi w Polsce, przy tworzeniu dokumentu kierowano się zapisami:

- Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28),
- Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40),
- Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 (dokument opracowany przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalne).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 został opracowany zgodnie z metodyką zaproponowaną w następujących publikacjach:

- Ekspertyza pn. „Ocena realizacji gminnego programu rewitalizacji. Praktyczny podręcznik dla samorządów lokalnych”. Ekspertyza współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 w ramach projektu Regiony Rewitalizacji, Warszawa, 2022 r.,
- W. Jarczewski (red.), *Delimitacja krok po kroku*, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa 2017 r.,
- A. Jadach-Sepioło (red.), *Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych*, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa 2018 r.,
- A. Jadach-Sepioło, K. Spadło, A. Kułaczowska (red.), *Monitorowanie procesów rozwoju na poziomie wewnętrznym*, Warszawa 2020 r. Publikacja ta powstała w ramach projektu *Monitoring rozwoju lokalnego na poziomie miejskim i wewnętrznym*, realizowanego przez Związek Miast Polskich oraz Instytut Rozwoju Miast i Regionów w ramach umowy dotacji z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej),
- Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, *Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2016 r.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie,

prowadzone przez interesariuszy procesu rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Ponadto ustawa o rewitalizacji w art. 3 ust. 1 wskazuje, że przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne.

Bardzo istotny jest również fakt, że proces rewitalizacji wiąże się nieodłącznie z tym, że gmina ma obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty (art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym). Zatem każde zadanie realizowane przez Gminę Irządze ujęte w GPR obligatoryjnie powinno dotyczyć zbiorowych potrzeb mieszkańców i to właśnie zbiorowe potrzeby mieszkańców stają się podstawą dla działań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Proces przygotowania GPR poprzedzony został podjęciem Uchwały nr 273/LIII/2023 Rady Gminy Irządze z dnia 23 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Irządze (Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego, poz. 2564 z dnia z dnia 23 marca 2023 r. Warto podkreślić, że ww. uchwała stanowi akt prawa miejscowego. Następnie przystąpiono do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

Następnie przystąpiono do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Prawomocnym potwierdzeniem rozpoczęcia tego etapu prac nad dokumentem było podjęcie Uchwały Nr 298/LVII/2023 Rady Gminy Irządze z dnia 31.08.2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2023-2030..

1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Poniższe pojęcia należą do terminologii związanej z rewitalizacją, i pochodzą z Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

REWITALIZACJA stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

INTERESARIUSZAMI REWITALIZACJI, zwanymi dalej „interesariuszami”, są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 28);
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

OBSZAR ZDEGRADOWANY to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, który można wyznaczyć

jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1	gospodarczych	w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
		lub
2	środowiskowych	w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
		lub
3	przestrzenno-funkcjonalnych	w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
		lub
4	technicznych	w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

OBSZAR REWITALIZACJI to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju

lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

PROCEDURA SPORZĄDZENIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

składa się z następujących etapów:

- podjęcie Uchwały o przystąpieniu do sporządzania GPR,
- ogłoszenie informacji o podjęciu Uchwały o przystąpieniu do sporządzania GPR,
- sporządzenie projektu GPR,
- przeprowadzenie konsultacji społecznych projektu GPR,
- wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez podmioty wskazane w ustawie m.in.: zarząd powiatu, państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną, ministra właściwego do spraw zdrowia,
- wystąpienie o odstąpienie od przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ),
- wprowadzenie zmian do projektu GPR wynikających z konsultacji społecznych i uzyskanych opinii,
- przedstawienie radzie gminy do uchwalenia projektu GPR.

Warto podkreślić, że opracowanie przez jednostkę samorządu terytorialnego gminnego programu rewitalizacji ma niezwykle istotne znaczenie nie tylko ze względu na wymiar lokalny, ale także w kontekście perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027, bowiem na etapie ubiegania się o unijne dofinansowanie instytucje ogłaszające nabór będą weryfikowały, czy składany projekt rewitalizacyjny wynika z obowiązującego GPR, a także czy GPR ujęty jest na liście pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji.

2. Podstawa prawna

Kluczowym dokumentem, na podstawie którego opracowano Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 jest ustawa z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.). Innymi, również ważnymi aktami prawnymi regulującymi proces rewitalizacji są:

- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2021 r. poz. 1899 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2021 r. poz. 1961 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1990 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40).

Dodatkowo dokument został sporządzony zgodnie z wymogami zawartymi w *Umowie Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na 2021-2027*, przyjętej dnia 30.06.2022 r., Ustawą o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U z 2022 poz. 1079) oraz opublikowanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej *Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*.

3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 został poddany weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali krajowej, regionalnej i lokalnej. Proces rewitalizacji co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, a następnie pośrednio realizować cele i założenia programów na

poziomie regionu i kraju. Na poniższej grafice przedstawiono schemat celów i kierunków działań GPR Gminy Irządze. W dalszych podrozdziałach wykazano zgodność dokumentów programowych z GPR na poziomie celów z dokumentami strategicznymi w skali krajowej, regionalnej oraz gminnej.

Tabela 1 Schemat celów strategicznych i operacyjnych Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030

Cel strategiczny	Cel operacyjny
Spójność społeczna	CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.
	CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej.
	CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży.
Spójność przestrzenno-funkcjonalna	CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.
	CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.
	CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Zrównoważone środowisko	CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców.
	CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

3.1 Spójność GPR z dokumentami strategicznymi rangi krajowej

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze jest jednym z dokumentów programujących rozwój jednostki samorządu terytorialnego w trzech obszarach: społecznym, przestrzenno-infrastrukturalnym oraz środowiskowym. Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono zgodność (komplementarność) Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze z dokumentami strategicznymi w skali makro (na poziomie krajowym). Zgodność ta jest wykazywana na poziomie celów strategicznych.

Tabela 2 Komplementarność GPR z dokumentami na poziomie krajowym

Komplementarność z dokumentami na poziomie krajowym
Strategia Europa 2020
<p>Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest długookresowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej (UE) na lata 2010-2020.</p> <p>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze, który zakłada przede wszystkim zapobieganie problemom społecznym, działania prospołeczne, rozwój gospodarczy oraz infrastrukturalny, jest w pełni zgodny z następującymi priorytetami Strategii Europa 2020:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, • rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) - SOR

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225). Strategia określa nowy model rozwoju - suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Zgodnie z zapisami Strategii efektem jej realizacji w perspektywie długookresowej dla obywateli *będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa*¹. Główne założenia GPR Gminy Irządze osadzone w rozwoju społecznym, gospodarczym i środowiskowym są zgodne z zapisami Strategii, a komplementarność dotyczy poniższych celów i zadań Strategii:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
 - Nowe formy działania i współpracy,
 - Nowoczesne instrumenty wsparcia.
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
 - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów,
 - Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu:
 - Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne - dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw,
 - Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,
 - Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) to dokument programowy, w którym określono cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (ang. *Recovery and Resilience Facility* – RRF).

Jednym z celów realizacji GPR Gminy Irządze jest wzrost umiejętności mieszkańców (w tym takich potrzebnych na rynku pracy) jest poprawa funkcjonowania rynku pracy, w tym wzrost kompetencji mieszkańców oraz dostosowanie ich umiejętności do wymagań rynku pracy. Program jest komplementarny z KPO głównie w zakresie działań na rzecz gospodarki, w tym rynku pracy i aktywności zawodowej mieszkańców.

Obszary wsparcia wpisane w ramy KPO powiązane z założeniami GPR Gminy Irządze to odporność i konkurencyjność gospodarki: nowe miejsca pracy, nowe inwestycje i wyższe zarobki, pomoc rodzicom na rynku pracy, likwidacja barier prawnych i ułatwienia dla firm, innowacje i nowoczesne technologie.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

¹ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), str. 50.*

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze zakładający rozwój gminy w wymiarze społecznym, infrastrukturalnym i środowiskowym jest zbieżny z celami szczegółowymi zapisanymi w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Dokument stanowi aktualizację Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, która była konieczna z powodu wyznaczenia nowych zasad, celów i priorytetów rozwoju kraju w ramach przyjętej dnia 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 (z perspektywą do 2030).

Komplementarność zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2023-2030 dotyczy głównie zapisów Strategii:

- Cel główny strategii: Wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce.
- Cel szczegółowy 4 – Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Cel główny założony w ramach strategii brzmi: Efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. W ramach poszczególnych celów w Strategii wskazane zostały kierunki interwencji, w tym kierunki dla których komplementarne są założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze:

- 1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.
- 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczenie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.
- 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.
- 3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

Źródło: opracowanie własne

3.2 Spójność dokumentu w skali regionalnej

Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono zgodność (komplementarność) Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze 2022-2030 z dokumentami strategicznymi w skali regionalnej (na poziomie województwa). Spójność założeń GPR z dokumentami w skali wojewódzkiej ma przede wszystkim

znaczenie z uwagi na programowanie wydatkowania środków dla samorządów terytorialnych w ramach funduszy europejskich, których główna część przypada na program regionalny.

Tabela 3 Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”
<p>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego została przyjęta w drodze uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r. Opracowanie jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, uchwalonej przez Sejmik Województwa Śląskiego 1 lipca 2013 roku i stanowi piątą edycję tego kluczowego dokumentu określającego cele rozwoju regionu oraz instrumenty ich realizacji w perspektywie roku 2030. Wizja rozwoju przedstawiona w dokumencie jest kontynuacją i uszczegółowieniem myśli strategicznej realizowanej już od 2000 roku w kolejnych edycjach Strategii. Jak podkreślają autorzy coraz bardziej świadomie podejmuje się w dokumencie zagadnienia transformacji regionu z uwzględnieniem poszanowanie środowiska naturalnego – Zielone Śląskie.</p> <p>Cele i kierunki działań wpisujące się w założenia Strategii wskazują narzędzia pozwalające na zmiany gospodarcze, które pobudzą tempo rozwoju gospodarczego regionu. Strategia odpowiada również na wyzwania demograficzne stojące przed województwem śląskim. Interwencja w ramach Strategii prowadzona będzie poprzez realizację czterech celów strategicznych. Założeniach rozwojowe gminy Irządze szczególnie spójne są z trzema:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● CEL STRATEGICZNY A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej. ● CEL STRATEGICZNY B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca. ● CEL STRATEGICZNY C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni.
Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
<p>W związku z wydaniem 5 grudnia 2022 r. Decyzji Wykonawczej Komisji Europejskiej nr C(2022)9041 Zarząd Województwa Śląskiego podjął 15 grudnia 2022 r. uchwałę nr 2267/382/VI/2022 przyjmującą program Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027.</p> <p>Komplementarność zapisów GPR z Programem jest istotna z punktu widzenia finansowania działań rewitalizacyjnych w Irządzach, zapisanych w dokumencie.</p> <p>Cel szczegółowy lub odrębny priorytet</p> <p>Cele szczegółowe (lub odrębne priorytety) Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego z którymi spójne są założenia GPR Gminy Irządze to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. ● RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. ● RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online. ● RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne. ● RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym,

włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

- ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej.
- ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.
- ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.
- ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.
- RSO5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Plan ten określa podstawowe elementy układu przestrzennego oraz ich zróżnicowanie i wzajemne relacje. Cele polityki przestrzennej województwa określone w dokumencie dotyczą gospodarczego wzrostu i innowacyjności, metropolizacji, zapewnienia spójności społecznej i ekonomicznej oraz ochrony naturalnych zasobów środowiska i kształtowania krajobrazów kulturowych. W dokumencie wskazano wizję rozwoju przestrzennego województwa: Województwo śląskie będzie regionem o nowoczesnej gospodarce, wykorzystującym kreatywność jego mieszkańców i wzmacniającym istniejące potencjały gospodarcze i środowiskowe, zapewniającym równość życiowych i rozwojowych szans przy poszanowaniu zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju. Cele i kierunki działań realizujące wizję przestrzennego rozwoju regionu stanowią odpowiedź na zdefiniowane wcześniej wyzwania: konkurencyjność, spójność, równoważenie rozwoju. W ramach dokumentu opracowane zostały cztery cele polityki przestrzennej województwa. Dwa z nich są komplementarne z planowaną w niemniejszym dokumencie interwencją w gminie Irządze, z uwagi na nacisk podejmowania działań ukierunkowanych na mieszkańców oraz przestrzenne związane przede wszystkim z zasobami środowiska naturalnego i kulturowego.

Cele polityki przestrzennej województwa komplementarne z założeniami rewitalizacyjnym GPR gminy Irządze:

- Cel 2. Szanse rozwojowe mieszkańców – zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych.
- Cel 3. Przestrzeń – zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030

Dokument jest załącznikiem do Uchwały nr VI/25/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16.11.2020 r. W związku z faktem, że GPR dla gminy Irządze ukierunkowany jest na przeciwdziałania problemów społecznych grup mieszkańców, głównie wynikających z bezrobocia, niepełnosprawności, przemocy, alkoholizmu, starości, braku bezpieczeństwa oraz zagrożeń wynikających z niekorzystnych zjawisk cywilizacyjnych, dokument ten jest zgodny z następującymi celami strategicznymi zapisanymi w Strategii:

- Cel strategiczny 1. Aktywna polityka prorodzinna. Wspieranie właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym.
- Cel strategiczny 2. Rozwój warunków sprzyjających aktywnemu i pełnemu uczestnictwu

osób starszych w życiu społecznym. Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.

- Cel strategiczny 4. Wzmocnienie instytucji, organizacji i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców regionu oraz skuteczności działań w tym obszarze. Organizowanie społeczności lokalne.
- Cel strategiczny 6. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Źródło: opracowanie własne

3.3 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy

Spójność Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze z dokumentami strategicznymi gminy (poziom lokalny) przedstawiona została w tabeli poniżej. Podobnie jak w przypadku zgodności na poziomie krajowym i regionalnym, komplementarność wykazana została na poziomie celów strategicznych i operacyjnych w skali lokalnej. Komplementarność założeń GPR z dokumentami strategicznymi na poziomie gminnym (lokalnym) przyczyni się do wzajemnego oddziaływania na osiągnięcie celów wskazanych w dokumentach.

Tabela 4 Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Irządze na lata 2016-2021 (ostatni aktualny dokument)

Strategia jest dokumentem przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Ogólnym celem programu jest rozpoznanie rozmiaru problemów związanych ze zjawiskiem narkomanii, podniesienie świadomości mieszkańców Gminy Irządze o problemie narkomanii, oraz budowanie wsparcia dla działań na rzecz zdrowia publicznego. Program przedstawia zadania do realizacji i sposób ich wykonania. Jednym z celów strategicznych GPR jest spójność społeczna, zatem dokumenty wykazują zbieżność celów w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Kierunki działań przyjęte w programie to:

- 1) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.
- 2) Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- 3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- 4) Wspomaganie działalności instytucji stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
- 5) Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów w art.131 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Jednym z celów strategicznych GPR jest spójność społeczna, zatem dokumenty wykazują zbieżność celów w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym.

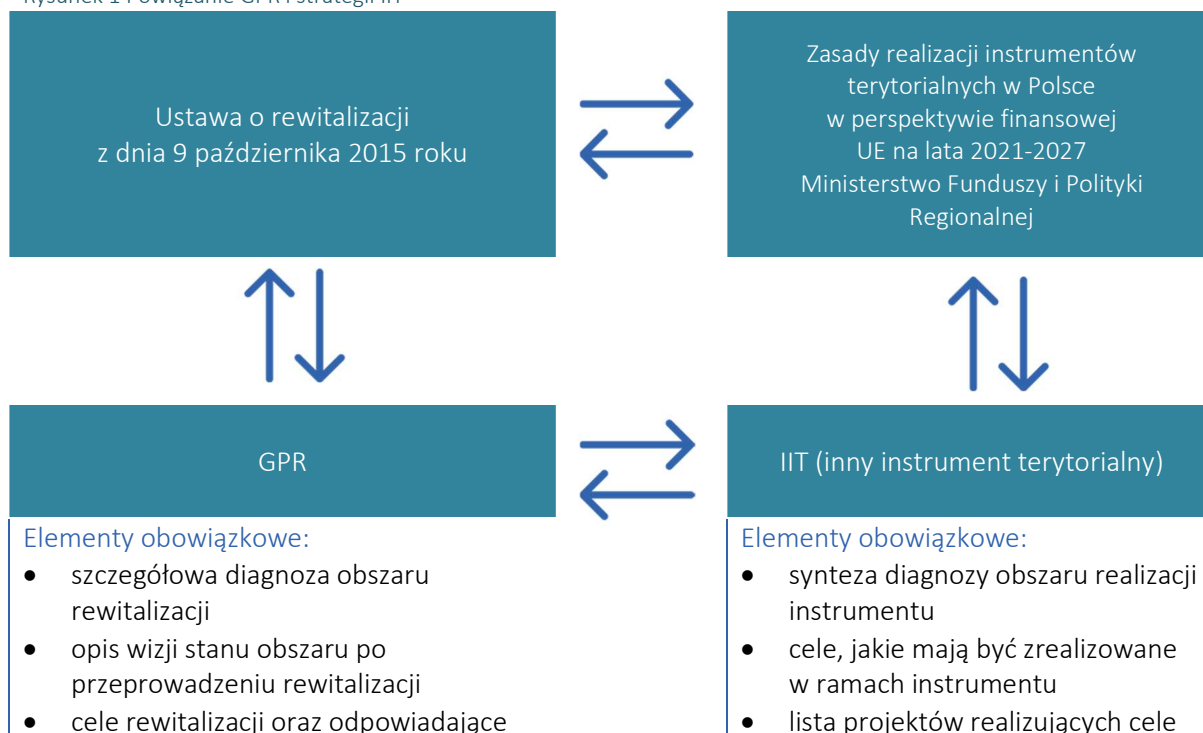
Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzona powyżej analiza wykazała dużą zgodność celów Gminnego Programu Rewitalizacji z przyjętymi już dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym. Pokazuje to, że planowana rewitalizacja jest zgodna z założeniami rozwojowymi i stanowi jej uzupełnienie albo wzbogacenie. Należy jednak podkreślić, że zadania zapisane w GPR (społeczne i pozaspołeczne) koncertują się na rozwiązaniu konkretnych problemów, dotyczących grup mieszkańców, zamieszkujących podobszary rewitalizacji. Realizacja tych zamierzeń będzie pełnić rolę wzmacniającą dla zamierzeń strategicznych zapisanych w tych dokumentach oraz będzie dodatkowym bodźcem dla rozwoju gminy w ujęciu całościowym dla społeczności lokalnej Gminy Irządze.

3.4 GPR jako strategia IIT (inny instrument terytorialny)

Zgodnie z zapisami dokumentu pt: „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027” gminne programy rewitalizacji obligatoryjnie pełnią funkcję strategii IIT (inne instrumenty terytorialne) w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności². Przedstawiony schemat blokowy obrazuje powiązania pomiędzy gminnym programem rewitalizacji, a strategią IIT jako szczególnym narzędziem umożliwiającym pozyskiwanie środków z Funduszy Europejskich.

Rysunek 1 Powiązanie GPR i strategii IIT

² Por. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>.

- im kierunku działań
- listę planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- zaangażowanie (partycypacja) interesariuszy zarówno w proces sporządzania GPR jak i wdrażania jego założeń (art. 5.1 Ustawy o rewitalizacji)

- opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych (art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 w powiązaniu z art. 8)

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rewitalizacji oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

Regulacje wykonawcze Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027) wskazują, iż Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 stanowi jednocześnie strategię IIT ponieważ w dokumencie uwzględniono obowiązkowe elementy strategii IIT takie jak:

Tabela 5 Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów GPR Gminy Irządze

Nr rozdziału GPR	Element obowiązkowy strategii IIT
4	Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
5.	
9.	Lista projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
8.	cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu;
14.	opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem planu działań IIT

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Obowiązkowy element Strategii IIT jakim jest opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych (..) koresponduje z obligatoryjnymi przepisami ustawy o rewitalizacji dotyczącymi uspołecznienia procesu tworzenia i wdrażania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa o rewitalizacji definiuje katalog interesariuszy rewitalizacji, wskazuje obligatoryjne formy zaangażowania społeczności lokalnej w proces tworzenia i wdrażania GPR, a także określa katalog podmiotów uprawnionych do tworzenia komitetu rewitalizacji oraz udziału w procesie opiniowania GPR (w szczególności art. 5.1 – partycypacja społeczna, 6.1 – konsultacje społeczne, 7.1 – komitet

rewitalizacji w powiązaniu z artykułem 2.2 – interesariusze rewitalizacji i artykułem 17.1 – proces opiniowania)³.

W zakresie procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oprócz standardowych technik partycypacyjnych (konsultacji społecznych, spotkań warsztatowych, zbierania uwag w postaci papierowej, ustnej i elektronicznej⁴) przeprowadzono również procedurę opiniowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030. Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji projekt dokumentu skierowano do następujących podmiotów:

- zarządu właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarządu właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewody – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego inspektora sanitarnego,
- właściwej gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowego Zasobu Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

Dodatkowo na podstawie art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w powiązaniu z art. 8. zapewniono możliwość i włączono w proces przygotowania GPR następujących partnerów: władze lokalne i miejskie oraz instytucje publiczne, partnerów społecznych i gospodarczych, podmioty

³ Ustawa o rewitalizacji <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2021.0000485/T/D20210485L.pdf>

⁴ Szczegóły dotyczące prowadzonych działań partycypacyjnych zostały opisane w rozdziale 16.1.

reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Wskazane podmioty miały 14 dni na wyrażenie swojej opinii z uwzględnieniem zasady milczącej zgody. Raport z procesu opiniowania zostanie opublikowany na stronie www.irzadze.pl oraz w biuletynie informacji publicznej.

3.5 Charakterystyka Gminy Irządze

Gmina Irządze to gmina wiejska położona w północno-wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie zawierciańskim. Powierzchnia gminy wynosi 71 km² i zamieszkują ją 2 529 osoby, co w odniesieniu do powiatu zawierciańskiego stanowi ok. 7% jego powierzchni i 2,2% ogółu populacji. Gmina Irządze administracyjnie podzielona jest na 11 sołectw: Bodziejowice, Irządze, Mikołajewice, Sadowie, Wilgoszcza, Wilków, Witów, Woźniki, Wygiełzów, Zawada Pilicka i Zawadka, a ośrodkiem administracyjnym jest wieś Irządze. Gmina bezpośrednio graniczy od północy z gminą Lelów, od wschodu z gminą Szczekociny, od południa z gminą Kroczyce i od zachodu z gminą Niegowa. Zachodnia granica stanowi jednocześnie otulinę Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych.

Istotne znaczenie dla działalności i rozwoju gminy ma jej lokalizacja w pobliżu ważnych ośrodków miejskich. Gminna oddalona jest od stolicy województwa – Katowic o 77 km, od Krakowa o 82 km, a do siedziby powiatu Zawiercia jest 31 km. Ważne trasy komunikacyjne przebiegające przez gminę to drogi krajowe: nr 78 relacji Tarnowskie Góry – Kielce, nr 46 relacji Częstochowa oraz droga wojewódzka nr 794 relacji Wolbrom – Koniecpol. Poza wymienionymi drogami, system komunikacyjny gminy uzupełnia sieć dróg powiatowych i gminnych. Ważną z punktu widzenia transportu i łączności jest przebiegająca w południowej części gminy centralna magistralna droga kolejowa relacji Katowice – Warszawa.

Gmina położona jest na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, a dokładniej pomiędzy dwoma obszarami przyrodniczymi o znaczeniu krajowym: Zespołem Jurajskich Parków Krajobrazowych (w szczególności Parkiem Krajobrazowym Orlich Gniazd) oraz położoną na wschód doliną rzeki Pilicy. Wśród najcenniejszych elementów środowiska przyrodniczego gminy wyróżnić należy: Rezerwat „Kępina”, „Szarpa Irządzka”, „Dolina Białki Lelowskiej” – lokalny korytarz ekologiczny, „Wąwozy Bodziejowickie”. Usytuowanie gminy na obszarze o dużym znaczeniu przyrodniczo-krajobrazowym, a także jej korzystne powiązania komunikacyjne stanowią potencjał turystyczny. W gminie znajdują się atrakcyjne, tereny wypoczynkowe otoczone dużym kompleksem leśnym nad rzeką Krztynią. Tereny gminy to raj dla miłośników spokojnego wypoczynku na łonie natury.

Gmina Irządze jest gminą o typowo rolniczym charakterze wynikającym głównie z korzystnych dla produkcji rolnej warunków przyrodniczych. Rolnictwo jest głównym źródłem utrzymania mieszkańców.

Podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Irządze przyjęte Uchwałą Rady Gminy Irządze Nr 20/III/2002 z dnia 30 grudnia 2002r. na podstawie, którego cała powierzchnia gminy Irządze jest nim objęta. Na terenie gminy obowiązują również Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego to akty prawa miejscowego uchwalone przez Radę Gminy, który ustala przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określa zasady i warunki kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego obowiązują w następujących miejscowościach: Wilków-Fryszlerka, Wilków, Irządze i Mikołajewice oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Irządze dotyczący działki nr 1636.

Liczba mieszkańców gminy Irządze dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. W 2021 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadziła 86 rozmów o tematyce uzależnień skierowanych do 14 mężczyzn oraz 3 kobiet. Złożono 1 wniosek o skierowanie osoby na leczenie odwykowe. Przemoc w rodzinie jest problemem wynikającym również z uzależnień i ubóstwa. Działania pomocowe podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na terenie gminy prowadzi działalność Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, który jest jednostką wchodzącą w skład Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach.

Działalność kulturalną, sportową i rekreacyjną na terenie gminy koordynuje Urząd Gminy Irządze. Większość imprez odbywa się na placu przed budynkiem Urzędu Gminy. Do najważniejszych należą: Piknik rodzinny organizowany wspólnie ze Szkołą Podstawową w Irządzach (jest to impreza cykliczna organizowana w miesiącu czerwcu) oraz Dożynki Gminne połączone ze Świętem Porzeczki, co roku organizowane w miesiącu sierpniu. W życie kulturalne gminy zaangażowane są organizacje pozarządowe, głównie to Koła Gospodyń Wiejskich oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

„Święto porzeczki” to wydarzenie, które dzięki współpracy władz gminy oraz lokalnych liderów z LGD „Perła Jury” na stałe weszło do kalendarza gminnych uroczystości i dało nowe możliwości promocji tradycyjnych porzeczkowych przetworów i nalewek, a także prezentacji dorobku Kół Gospodyń Wiejskich. Innym wydarzeniem realizowanym w gminie są występy miejscowej Orkiestry Dętej, która nie tylko uświetnia miejscowe uroczystości, ale promuje swoją gminę uczestnicząc w przeglądach i konkursach, gdzie zdobywa liczne nagrody oraz wyróżnienia.

Gmina Irządze należy do następujących stowarzyszeń i związków międzygminnych: Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, Lokalna Grupa Działania "Perła Jury"- jako

Członek Rady Programowej, Rybacka Lokalna Grupa Działania "Jurajska Ryba"- jako Członek Rady Programowej, Związek Gmin i Powiatów Województwa Śląskiego. Stowarzyszenie Związek Samorządów Polskich.

4. Diagnoza obszaru zdegradowanego

Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji, zawierająca analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na tym obszarze jest jednym z kluczowych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji. Diagnoza przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania podzielona została na cztery etapy, które prezentuje poniższa grafika.

Grafika 1. Logika definiowania i klasyfikacji problemowej dla rewitalizacji w Gminie Irządze

Źródło: opracowanie własne

W ramach opracowania pt. *Diagnoza obszaru zdegradowanego* zrealizowano pierwsze trzy etapy diagnozy, czyli diagnozę delimitacyjną oraz wyznaczenie podobszarów zdegradowanych i podobszarów rewitalizacji.

Wynik tego etapu prac uzyskał aprobatę Rady Gminy Irządze (Uchwała nr 273/LIII/2023 Rady Gminy Irządze z dnia 23 marca 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Irządze.

W uzasadnieniu do Uchwały podano, że Gmina Irządze przystąpi do sporządzania „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2023- 2030” (GPR), dzięki któremu będzie istniała możliwość ubiegania się o pozyskanie środków zewnętrznych z programów unijnych i krajowych. Istotny elementem GPR stanowi diagnoza przeprowadzana na potrzeby wyznaczenia obszaru

zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, której celem jest zidentyfikowanie tych miejsc w gminie, w których występuje szczególna koncentracja zjawisk kryzysowych. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, wszelkie zamierzenia gminy związane z przygotowaniem, koordynowaniem i tworzeniem warunków do prowadzenia działań z zakresu rewitalizacji wymagają wyznaczenia w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Chcąc właściwie ocenić skalę potrzeb w zakresie rewitalizacji oraz określić obszar gminy wymagający interwencji i kompleksowego działania, przeprowadzona została szczegółowa diagnoza całej gminy, obejmująca swoim zakresem pięć sfer, w tym przede wszystkim sferę społeczną oraz sfery: gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną. Wyznaczone podobszary cechują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, mają istotne znaczenie z punktu widzenia rozwoju lokalnego gminy, a także zgodnie z przesłankami wynikającymi z ustawy o rewitalizacji stanowią nie więcej niż 20% powierzchni gminy i są zamieszkałe przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców. Wyznaczone obszary są fundamentem przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2023-2030 (GPR). Program rewitalizacji to opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji stanowi podstawę wspierania go poprzez programy unijne i instrumenty krajowe lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych. Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Celem rewitalizacji jest pobudzenie, uruchomienie mechanizmów rozwojowych, które sprawią, że nawet po zakończeniu interwencji, obszar będzie nadal się rozwijał. Niezbędnym elementem procesów rewitalizacyjnych jest prowadzenie działań o charakterze społecznym ukierunkowanym na mieszkańców.

4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze jest dokumentem operacyjnym o charakterze lokalnym. Obszar, który zostanie poddany rewitalizacji, został wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników, odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej samorządu. Przyjęta do tego metodologia przeprowadzenia delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w gminie Irządze, zakładała w głównej mierze oparcie się na mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej (z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy), gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej na danym obszarze.

4.1.1 Wyróżnione obszary porównawcze

Pierwszy etap opracowania polegał na przeprowadzeniu tzw. analizy danych zastanych. Metoda ta opiera się na zgromadzeniu rzetelnych i przydatnych materiałów oraz danych statystycznych, które zostają w późniejszych etapach poddane analizie. Po wyselekcjonowaniu kluczowych informacji przeprowadzona zostaje właściwa analiza, obejmująca w głównej mierze dokumenty i źródła danych zidentyfikowanych i uznanych za istotne dla procesu badawczego. W trakcie opracowywania i tworzenia niniejszego dokumentu zastosowano dwa podejścia, bazujące na analizie danych zastanych: statystyczne i przestrzenne. W ujęciu statystycznym dane zostały zgromadzone, a następnie poddane analizie i przetworzone na potrzeby niniejszego opracowania. W ujęciu przestrzennym posłużono się danymi, które zostały odniesione do przyjętych obszarów porównawczych.

Powyższa analiza miała na celu zidentyfikowanie obszarów, na których koncentrują się negatywne zjawiska, po to, by móc podjąć skuteczne działania przyczyniające się do wyprowadzenia tych obszarów ze stanu kryzysowego oraz umożliwiające prowadzenie zaplanowanej interwencji rozwojowej.

Delimitacja przeprowadzona w ramach opracowywania niniejszego dokumentu obejmowała następujące etapy:

1. Podział obszaru gminy na jednostki statystyczne (zmodyfikowane jednostki pseudonaturalne),
2. Wybór kryteriów (zmiennych) delimitacji,
3. Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe). W jej wyniku wyodrębniono obszary o szczególnym nasileniu problemów społecznych. Pozyskano dane z następujących źródeł:
 - Dane z Urzędu Gminy Irządze, Ośrodka Pomocy Społecznej w Irządzach, Powiatowego Urzędu Pracy w Zawierciu, Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu,, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.
 - Dane pozyskane z dostępnych zasobów on-line:
 - Ministerstwa Rozwoju i Technologii (Hurtownia danych CEIDG - <https://dane.biznes.gov.pl>),
 - Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii (BDOT - Baza danych obiektów topograficznych - <https://www.geoportal.gov.pl>),
 - Urzędu Komunikacji Elektronicznej (<https://mapbook.uke.gov.pl>).

Na podstawie pozyskanych danych dokonano normalizacji danych zastanych (standaryzacja), a następnie opracowano syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej oraz dokonano rozróżnienia w zakresie wskaźników pozaspółecznych.

4. Przeprowadzenie analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze pozaspołecznej. Analizę czynników gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych przeprowadzono poprzez przedstawienie poszczególnych czynników zarówno w skali ilościowej, jak i jakościowej. Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do wyłonienia obszaru, który zostanie poddany rewitalizacji.
5. Wyodrębnienie obszarów porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania w wymiarze społecznym i pozaspołecznym.
6. Wyodrębnienie obszaru rewitalizacji – obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich mieszkańców zamieszkujących gminę).

Podział obszaru gminy na obszary porównawcze, czy też jednostki statystyczne (zmodyfikowane jednostki pseudonaturalne) przeprowadzony został w oparciu o przesłanki natury geograficznej, historycznej, administracyjnej oraz funkcjonalnej. W pierwszej kolejności zastosowano zasadę, aby jednostki porównawcze stanowiły „jednostki autonomiczne”, charakteryzujące się posiadaniem tzw. centrum skupienia lokalnego. Tym samym dobrane jednostki porównawcze wykazują się specyfiką funkcjonalno - przestrzenną (geograficzną). Ważnym czynnikiem przy wyodrębnieniu obszarów były ich granice. Obszary porównawcze posiadają następujące rodzaje granic:

- administracyjne - mieszczą się w granicach administracyjnych gminy,
- naturalne, wewnętrzne, np. potok Wrzosówka,
- przebiegające wzdłuż ważnych ciągów komunikacyjnych.

Dodatkowo wzięto pod uwagę specyfikę obszarów, ich endogeniczne problemy i obciążenia funkcjonalne. Z tego względu ważną przesłanką doboru granic obszarów porównawczych były kryteria takie jak:

- zasiedziałość mieszkańców,
- tożsamość zbiorowa (lokalne „my”),
- ośrodki koncentracji życia zbiorowego,
- organizacja grupowa (czynnik religijny, stowarzyszenia społeczne, instytucje lokalne).

Wynikiem powyższej analizy było wyodrębnienie 11 następujących jednostek porównawczych:

- Obszar 1 - Sołectwo Irządze,
- Obszar 2 - Sołectwo Zawada Pilicka,
- Obszar 3 - Sołectwo Witów,
- Obszar 4 - Sołectwo Wygietzów.
- Obszar 5 - Sołectwo Mikołajewice,

- Obszar 6 - Sołectwo Woźniki,
- Obszar 7 - Sołectwo Bodziejowice,
- Obszar 8 - Sołectwo Zawadka
- Obszar 9 - Sołectwo Wilków
- Obszar 10 - Sołectwo Wilgoszcza
- Obszar 11 - Sołectwo Wygieźłów

Poniższa grafika prezentuje podział gminy na wskazane obszary porównawcze.

W ramach prowadzonych prac analitycznych posłużono się podziałem na jednostki pseudonaturalne i wyróżniono 17 obszarów, które poddane zostały dalszej analizie. Podział obszaru gminy na jednostki urbanistyczne z uwzględnieniem powierzchni oraz liczby mieszkańców przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Zestawienie obszarów porównawczych (ewidencyjnych) w ramach programu rewitalizacji

Obszary porównawcze		Powierzchnia [ha]	Udział powierzchni [%]	Ludność [os.]	Udział ludności [%]
Irządze	Obszar 1	2 102	29,6%	481	18,8%
Zawada Pilicka	Obszar 2	953	13,4%	394	15,4%
Witów	Obszar 3	902	12,7%	417	16,3%
Wygieźłów	Obszar 4	572	8,1%	146	5,7%
Mikołajewice	Obszar 5	163	2,3%	92	3,6%
Sadowie	Obszar 6	557	7,8%	242	9,5%
Woźniki	Obszar 7	201	2,8%	103	4,0%
Bodziejowice	Obszar 8	396	5,6%	191	7,5%
Zawadka	Obszar 9	332	4,7%	116	4,5%
Wilków	Obszar 10	649	9,1%	242	9,5%
Wilgoszcza	Obszar 11	273	3,8%	130	5,1%
Gmina ogółem	Całość	7 100	100,0	2 554	100,0

Źródło: opracowanie własne

Poniższa grafika prezentuje podział gminy na wskazane obszary porównawcze.

Grafika 2 Mapa gminy z podziałem administracyjnym

4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych obszarów konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które w sposób istotny je różnicują. Ze względu na charakter gminy i występujące w nim zjawiska społeczne, jak również gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę na każdym poziomie wskazanym w ustawie o rewitalizacji. Przyjęcie takiej metodologii pracy pozwoliło na pokazanie problemów, barier rozwojowych, stanów kryzysowych

występujących w gminie, w różnych sferach, na najbardziej szczegółowym poziomie. Wypracowany i zastosowany do delimitacji obszarów zbior zmiennych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 7 Kryteria delimitacji w aspekcie społecznym

Kategoria	Zmienna	Opis zmiennej
Sfera społeczna	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący aspektu demograficznego. Wskaźnik obliczony jako różnica między liczbą urodzeń i zgonów na danym obszarze, podawany w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy dotyczący osób poszukujących pracy i zarejestrowanych jako bezrobotne. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: PUP w Zawierciu
	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy dotyczący osób poszukujących pracy od co najmniej 12 miesięcy i zarejestrowanych jako bezrobotne. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: PUP w Zawierciu
	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Wskaźnik dotyczący sytuacji związanej z rynkiem pracy. Wskazuje on procentowy udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze i PUP w Zawierciu
	Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący bezpieczeństwa na danym obszarze. Zmienna przedstawiana jako liczba zdarzeń zakwalifikowanych jako przestępstwo w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: KPP w Zawierciu
	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie naruszeń bezpieczeństwa i prawa drogowego odnoszącą się do liczby zarejestrowanych zdarzeń drogowych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: KPP w Zawierciu
	Liczba ofiar przemocy na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze pod względem dokonywania przemocy. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę osób, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: KPP w Zawierciu
	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi ośrodka pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący stan lokalnej społeczności w zakresie liczby klientów ośrodka pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: GOPS w Irządzech
	Liczba udzielonych świadczeń na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej lokalnej społeczności. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby świadczeń z pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców.

		Źródło danych: GOPS w Irządzech
	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik opisujący popyt na usługi pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący poziom zapotrzebowania na świadczenia przez osoby z niepełnosprawnością (lub ze względu na niepełnosprawność) w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: GOPS w Irządzech
	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności społecznej mieszkańców poszczególnych obszarów gminy. Wskaźnik prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych organizacji pozarządowych do liczby ludności. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Frekwencja w wyborach samorządowych	Wskaźnik dotyczący elementów społeczeństwa obywatelskiego, pokazujący aktywność mieszkańców w wyborach samorządowych. Wskaźnik wyrażony w odsetku uprawnionych do głosowania, którzy faktycznie wzięli w nim udział. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
Sfera gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych działalności gospodarczych do liczby ludności. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie	Wartość wskaźnika wyliczono na podstawie liczby obiektów zawierających wyroby azbestowe w stosunku do powierzchni jednostki. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
Sfera środowiskowa	Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg]	Wskaźnik zagrożenia wyrobami azbestowymi dla mieszkańców. Wskaźnik pokazuje ile kg wyrobów azbestowych przypada średnio na jednego mieszkańca. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Masa wyrobów azbestowych na km2	Wskaźnik opisujący jaka średnio ilość kg wyrobów azbestowych przypada na każdy km2 powierzchni jednostki. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Wskaźnik opisujący jaki odsetek budynków w poszczególnych obszarach znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym. Zmienna wyrażana w wartościach procentowych. Źródło danych: BDOT
	Średnie roczne stężenie BaP, PM2.5 i PM10	Wskaźnik dotyczy jakości powietrza w poszczególnych obszarach i wyrażany jest w postaci stężenia pyłów zawieszonych PM2.5 Źródło danych: powietrze.glos.gov.pl
Sfera przestrzenno - funkcjonalna	Dostępność do usług społecznych (apteki, biblioteki, banki, poczta, urząd, instytucje kultury, świetlice)	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic na 1 000 mieszkańców (w znaczeniu organizacyjnym).
	Liczba udogodnień w przestrzeniach publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia dostosowania przestrzeni publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. We wskaźniku wzięto pod uwagę stopień dostosowania do osób z niepełnosprawnością toalet publicznych, miejsc parkingowych oraz przejść dla pieszych.
	Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem	Wskaźnik prezentujący dostęp do przestrzeni zielonych w poszczególnych obszarach. Wskaźnik został oceniony na podstawie danych przestrzennych obrazujących udział

		terenów zielonych. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Dostępność komunikacyjna	Wskaźnik pokazuje dostępność przystanków w poszczególnych obszarach. Wyrażony jest on jako procentowy udział przystanków w danym obszarze do ogółu przystanków w gminie. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze i BDOT
Sfera techniczna	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Wskaźnik odnoszący się do liczby zabytków oraz pomników przyrody na danym obszarze. Zmienna wyrażona jako średnia liczba takich obiektów w przeliczeniu na km ² . Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²	Wskaźnik dotyczący dostosowania budynków użyteczności publicznej do wymagań związanych z termomodernizacją. Zmienna obliczona jako średnia liczba budynków wymagających termomodernizacji na km ² na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²	Wskaźnik odnoszący się do dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wskaźnik wyrażony jako wartość procentowa w ogóle budynków użyteczności publicznej na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych	Wskaźnik dotyczący poziomu wykorzystania budynków mieszkalnych. Zmienna pokazuje odsetek zamieszkałych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie tego typu budynków. Źródło danych: Urząd Gminy Irządze
	Liczba budynków ogółem na km ²	Wskaźnik dotyczący gęstości zabudowy. Dotyczy on średniej liczby budynków na km ² . Źródło danych: Urząd Gminy Irządze

Źródło: opracowanie własne

4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej

Analiza czynników problemowych miała na celu identyfikację obszaru zdegradowanego, a w następstwie wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Zapisy ustawy o rewitalizacji jasno wskazują, że obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć, jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Stopień i skalę negatywnych zjawisk obrazują wskaźniki, które opisują wskazane powyżej sfery. W opracowaniu analizie poddane zostały wszystkie wymienione sfery, a bazą do jej przeprowadzenia były dane pozyskane z różnych źródeł oraz ogólnodostępnych opracowań czy raportów. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, największy nacisk położono na analizę sfery społecznej, dla której zakres danych jest najszerszy, a katalog wskaźników najbardziej rozbudowany z uwagi na możliwość pozyskania wiarygodnych, porównywalnych danych. Poniżej zestawiono bilans wskaźników w formie zbiorczych tabel obrazujących poziom natężenia negatywnych zjawisk w sferze społecznej. W tabeli

poniżej zaprezentowano syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej. W pierwszej kolejności policzono średnie, a następnie uzyskane wartości poddano normalizacji (odchylenie standardowe). W ten sposób uzyskano porównywalny, syntetyczny wskaźnik degradacji.

Analiza czynników sfery społecznej, wskazujących na konieczność przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych pokazuje, że obszarami, które są szczególnie problemowe w gminie Irządze są:

Tabela 8 Podobszary o szczególnym nasileniu problemów społecznych i pozaspółecznych

1	Irządze
2	Zawada Pilicka
3	Witów

Źródło: opracowanie własne

W tych trzech obszarach ma miejsce koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, a ich obecność może się nasilać i wpływać na pozostałe części gminy. Spośród wyróżnionych jednostek, wartość syntetycznego wskaźnika degradacji w sferze społecznej, była najwyższa w trzech obszarach. Powyższe wskazuje na konieczność podjęcia działań zakresu rewitalizacji na wskazanych obszarach

Tabela 9 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników

Obszar porównawczy		Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Liczba ofiar przemocy na 1 000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń na 1 000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych
Obszar 1	Irządze	-8,3	12,5	6,2	11,1%	12,5	6,2	2,1	43,7	771,3	35,3	6,2	0,7
Obszar 2	Zawada Pilicka	-5,1	10,2	5,1	2,9%	17,8	30,5	0,0	40,6	1 121,8	66,0	5,1	0,7
Obszar 3	Witów	-12,0	14,4	2,4	10,2%	9,6	2,4	2,4	33,6	621,1	38,4	4,8	0,6
Obszar 4	Wygieźzów	-13,7	13,7	13,7	1,9%	6,8	6,8	0,0	54,8	280,8	95,9	13,7	0,7
Obszar 5	Mikołajewice	-32,6	10,9	10,9	1,4%	10,9	0,0	0,0	21,7	76,1	65,2	0,0	0,7
Obszar 6	Sadowie	-8,3	20,7	12,4	3,6%	4,1	0,0	0,0	12,4	124,0	33,1	8,3	0,8
Obszar 7	Woźniki	-9,7	38,8	19,4	1,5%	0,0	29,1	0,0	29,1	339,8	38,8	19,4	0,8
Obszar 8	Bodziejowice	5,2	15,7	10,5	1,3%	5,2	5,2	0,0	20,9	172,8	41,9	10,5	0,8
Obszar 9	Zawadka	-25,9	0,0	0,0	0,0%	0,0	25,9	0,0	0,0	0,0	8,6	0,0	0,7
Obszar 10	Wilków	0,0	20,7	12,4	5,4%	20,7	0,0	0,0	0,0	0,0	16,5	12,4	0,7
Obszar 11	Wilgoszcza	-15,4	7,7	0,0	1,4%	0,0	0,0	0,0	38,5	815,4	61,5	15,4	0,7
Gmina		-9,0	14,5	7,4	2,5%	10,2	9,4	0,8	29,8	518,4	43,9	7,8	0,7
ŚREDNIA		-11,42	15,01	8,45	0,04	7,96	9,65	0,41	26,85	393,01	45,57	8,70	0,72
Odchylenie standardowe		10,72	9,80	6,20	0,04	7,09	12,41	0,91	17,75	380,84	24,84	6,22	0,04

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – standaryzowane wartości wskaźników

Obszar porównawczy		Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Liczba ofiar przemocy na 1 000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Liczba udzielonych świadczeń na 1 000 mieszkańców	Liczba osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych	Syntetyczny wskaźnik degradacji
Obszar 1	Irządze	-0,29	-0,26	-0,36	1,99	0,64	-0,28	1,84	0,95	0,99	-0,41	0,40	0,28	5,5
Obszar 2	Zawada Pilicka	-0,59	-0,50	-0,54	-0,21	1,38	1,68	-0,45	0,78	1,91	0,82	0,58	0,39	5,3
Obszar 3	Witów	0,05	-0,06	-0,98	1,74	0,23	-0,58	2,19	0,38	0,60	-0,29	0,63	2,04	5,9
Obszar 4	Wygieźzów	0,21	-0,13	0,85	-0,48	-0,16	-0,23	-0,45	1,57	-0,29	2,03	-0,80	-0,69	1,4
Obszar 5	Mikołajewice	1,98	-0,42	0,39	-0,62	0,41	-0,78	-0,45	-0,29	-0,83	0,79	1,40	0,25	1,8
Obszar 6	Sadowie	-0,29	0,58	0,64	-0,03	-0,54	-0,78	-0,45	-0,81	-0,71	-0,50	0,07	-1,28	-4,1
Obszar 7	Woźniki	-0,16	2,43	1,77	-0,59	-1,12	1,57	-0,45	0,13	-0,14	-0,27	-1,72	-1,09	0,4
Obszar 8	Bodziejowice	-1,55	0,07	0,33	-0,65	-0,38	-0,36	-0,45	-0,33	-0,58	-0,15	-0,28	-1,27	-5,6
Obszar 9	Zawadka	1,35	-1,53	-1,36	-0,99	-1,12	1,31	-0,45	-1,51	-1,03	-1,49	1,40	0,60	-4,8
Obszar 10	Wilków	-1,07	0,58	0,64	0,45	1,79	-0,78	-0,45	-1,51	-1,03	-1,17	-0,59	0,36	-2,8
Obszar 11	Wilgoszcza	0,37	-0,75	-1,36	-0,60	-1,12	-0,78	-0,45	0,65	1,11	0,64	-1,07	0,42	-2,9
Średnia	Gmina	-0,23	-0,05	-0,16	-0,33	0,31	-0,02	0,41	0,16	0,33	-0,07	0,14	0,25	0,7

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11 Podsumowanie analizy obszarów – pozostałe sfery (część A tabeli)

Obszar porównawczy		Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Udział nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w ogólnej liczbie	Masa wyrobów azbestowych na 1 mieszkańca [kg]	Masa wyrobów azbestowych na km2 [kg]	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Średnie roczne stężenie PM2.5	Dostępność do usług społecznych (apteki, biblioteki, banki, poczta, urząd, instytucje kultury, świetlice)	Liczba udogodnień w przestrzeniach publicznych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
Obszar 1	Irządze	83,2	10,0%	0,28	6,5	41,4%	13,6	16,6	0,05
Obszar 2	Zawada Pilicka	60,9	4,2%	0,26	10,7	26,7%	14,4	2,5	0,00
Obszar 3	Witów	40,8	5,9%	0,30	13,9	29,4%	13,9	2,4	0,00
Obszar 4	Wygietzów	34,2	0,0%	0,33	8,4	58,2%	15,2	0,0	0,00
Obszar 5	Mikołajewice	54,3	0,0%	0,28	16,0	61,1%	15,1	10,9	0,00
Obszar 6	Sadowie	41,3	20,0%	0,27	11,8	25,3%	15,6	0,0	0,00
Obszar 7	Woźniki	68,0	0,0%	0,20	10,4	78,1%	15,8	9,7	0,00
Obszar 8	Bodziejowice	26,2	20,0%	0,31	14,9	0,0%	15,5	5,2	0,00
Obszar 9	Zawadka	86,2	10,0%	0,35	12,4	36,4%	15,1	0,0	0,00
Obszar 10	Wilków	33,1	12,5%	0,25	9,2	17,0%	14,7	4,1	0,00
Obszar 11	Wilgoszcza	30,8	0,0%	0,29	13,9	51,1%	15,1	7,7	0,00
Gmina		52,9	8,1%	0,28	10,2	32,7%	14,9	5,9	0,01

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12 Podsumowanie analizy obszarów – pozostałe sfery (część B tabeli)

Obszar porównawczy		Udział terenów zielonych w powierzchni ogółem	Dostępność komunikacyjna	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji na km ²	Liczba obiektów użyteczności publicznej wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami na km ²	Udział budynków mieszkalnych zamieszkałych	Liczba budynków ogółem na km ²	Penetracja budynkowa internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 mb/s	Liczba problemów o wysokim stężeniu (z16)
Obszar 1	Irządze	1,1%	0,29	0,7	0,14	23,8%	18,7%	45,2	9,7%	9
Obszar 2	Zawada Pilicka	3,7%	0,52	0,5	0,00	10,5%	27,6%	79,2	26,4%	7
Obszar 3	Witów	2,0%	0,22	0,3	0,00	11,1%	14,5%	61,0	99,5%	9
Obszar 4	Wygieźzów	1,2%	0,17	0,7	-	-	5,5%	40,2	93,2%	10
Obszar 5	Mikołajewice	2,3%	0,61	0,6	0,61	61,5%	2,9%	89,1	64,9%	8
Obszar 6	Sadowie	1,5%	0,36	0,5	-	-	6,8%	61,0	18,0%	8
Obszar 7	Woźniki	1,5%	0,50	0,0	0,50	49,7%	2,4%	62,1	0,0%	10
Obszar 8	Bodziejowice	1,8%	0,50	1,8	0,25	25,2%	5,7%	70,6	0,0%	11
Obszar 9	Zawadka	1,6%	0,00	0,0	-	-	4,1%	63,3	56,0%	9
Obszar 10	Wilków	1,4%	0,15	0,6	0,15	15,4%	7,2%	55,5	1,1%	7
Obszar 11	Wilgoszcza	2,1%	0,00	0,4	-	-	4,6%	84,2	1,9%	10
Gmina		1,8%	0,30	—	0,10	15,5%	9,1%	58,8	35,0%	-

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, za obszar zdegradowany uznaje się obszar, w którym poza występującym stanem kryzysowym w sferze społecznej, występują również negatywne zjawiska w co najmniej jednej z pozostałych sfer – gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W ramach przedmiotowej delimitacji przeprowadzono analizę wyróżnionych obszarów pod kątem tych czterech sfer pozaspołecznych. Potwierdziła ona, iż wysokim poziomem degradacji w tym zakresie charakteryzują się te obszary, w których koncentrują się negatywne zjawiska społeczne. Oznacza to konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych w każdej ze sfer, w której zidentyfikowano występowanie problemów.

Zaprezentowane wskaźniki z zakresu sfer pozaspołecznych wskazują, że spośród 11 porównywanych, obszar zdegradowany mieści się w granicach obszarów:

Tabela 13 Podobszary wyodrębnione jako zdegradowane w procesie rewitalizacji

1	Irządze
2	Zawada Pilicka
3	Witów

Źródło: opracowanie własne

W tych trzech sołectwach wartość najwyższą przyjmuje wskaźnik degradacji społecznej, a zarazem występują w nich negatywne zjawiska w wymiarach gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym.

Kluczową rolę w delimitacji obszaru zdegradowanego odgrywają negatywne zjawiska występujące w sferze społecznej. Dodatkowo, w trakcie delimitacji obszaru zdegradowanego, pod uwagę wzięto oceny w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Przeprowadzenie analizy również pod kątem wymienionych sfer ujawnia i wskazuje problemy, jakimi dotknięte są poszczególne części gminy Irządze.

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Rewitalizacja jest procesem, którego podstawowym zadaniem jest umożliwienie podjęcia działań, które pozwolą na wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wyznaczonego obszaru zdegradowanego. Działania te przede wszystkim obejmują aspekt społeczny, ale także czynniki gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Rewitalizacja zakłada także wykorzystanie istniejących potencjałów i uwarunkowań charakterystycznych dla jednostki, wskazanej jako obszar tych działań. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego następuje poprzez realizację zintegrowanych działań na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni oraz gospodarki. Aby można było konsekwentnie

realizować zaplanowane działania, istotne jest właściwe zdefiniowanie obszaru zdegradowanego, a w następstwie obszaru rewitalizacji. W celu ich zdefiniowania posłużyło przeprowadzenie pełnej diagnozy i analiz w każdej ze sfer.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. i art. 9. ust. 1., obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości,
2. środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
3. przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
4. technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zgodnie z art. 10 pkt. 1. **Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa art. 9 ust.1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.** Dodatkowo zgodnie z art. 10 pkt. 2 **Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar**

rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

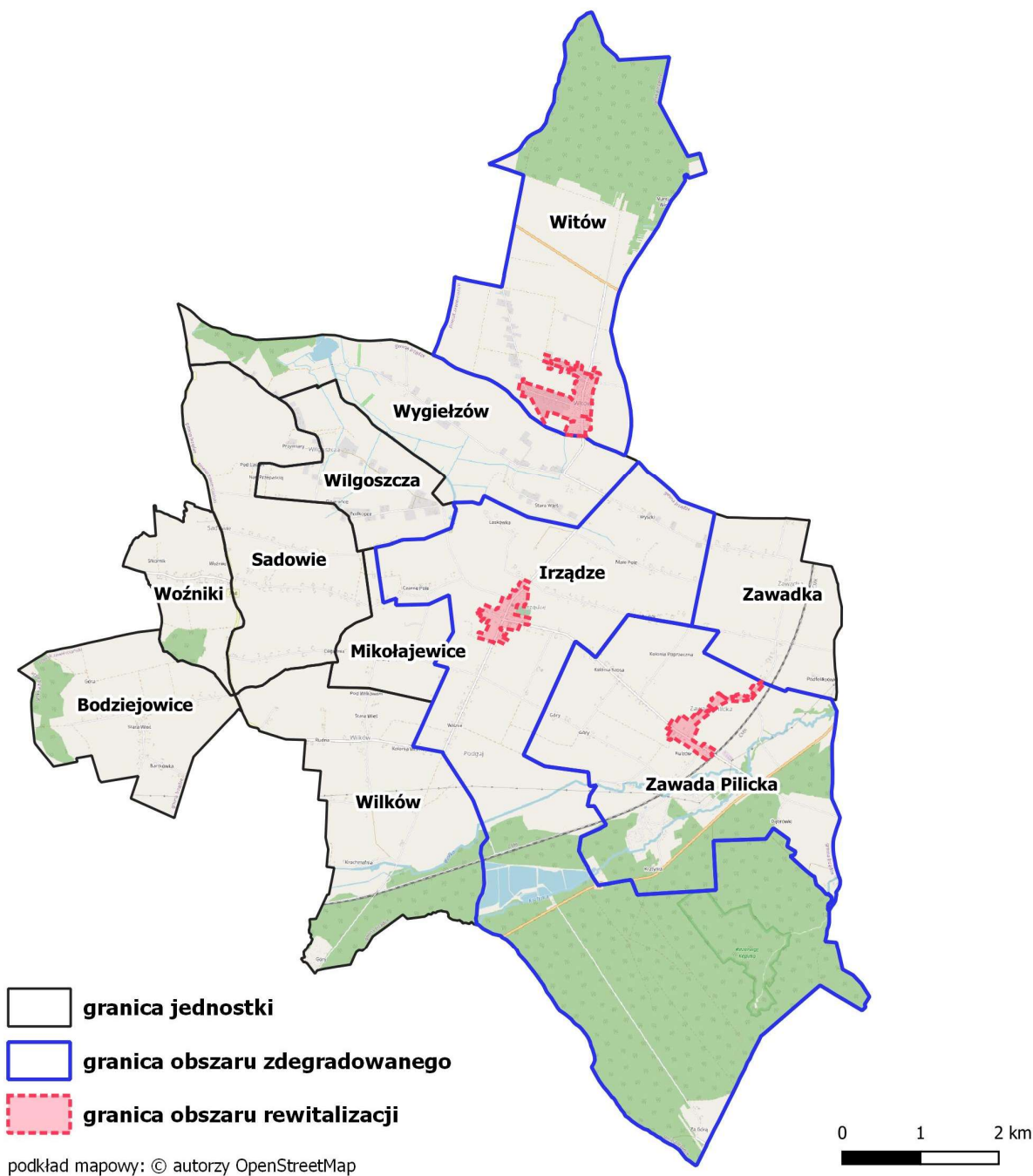
W przypadku gminy Irządze jako **obszar zdegradowany**, w którym koncentrują się negatywne zjawiska społeczne wskazano obszar obejmujący sołectwa: Irządze, Zawada Pilicka i Witów. Z każdej części obszaru zdegradowanego wydzielono podobszary, w których obserwuje się szczególne natężenie problemów społecznych oraz współwystępujących z nimi problemów w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Podobszary te składają się na **obszar rewitalizacji**.

Tabela 14 Podobszary rewitalizacji w Gminie Irządze – charakterystyka

Podobszar rewitalizacji Irządze	Podobszar o powierzchni 26ha stanowi 0,4% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 108 osób, co stanowi 4,2% populacji gminy. Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza biorąc pod uwagę sytuację demograficzną, zjawisko bezrobocia oraz skalę zapotrzebowania na pomoc społeczną) i współwystępujących problemach w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.
Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka	Podobszar o powierzchni 22ha stanowi 0,3% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 334 osoby, co stanowi 13,1% populacji gminy. Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (szczególnie biorąc po uwagę poziom bezpieczeństwa i skalę zapotrzebowania na pomoc społeczną) i współwystępujących problemach w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.
Podobszar rewitalizacji Witów	Podobszar o powierzchni 43 ha stanowi 0,6% całej powierzchni gminy, a liczba zamieszkującej go ludności to 77 osób, co stanowi 3,0% populacji gminy. Zgodnie z przeprowadzonymi pracami diagnostycznymi, jest to obszar o intensywnym natężeniu problemów społecznych (zwłaszcza biorąc pod uwagę sytuację demograficzną, poziom bezpieczeństwa oraz skalę zapotrzebowania na pomoc społeczną) i współwystępujących problemach w sferze gospodarczej, technicznej środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Źródło: opracowanie własne

Grafika 3 Mapa poglądowa podobszarów rewitalizacji w Gminie Irządze

łącznie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 91 ha, co stanowi 1,3% powierzchni gminy i zamieszkuje go 519 osób – 20,3% populacji gminy. Zatem spełnia on obligatoryjne wymagania w zakresie powierzchni i liczby ludności. Szczegółowe zestawienie powierzchni oraz liczby ludności dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji przedstawione jest w tabeli poniżej.

Tabela 15 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych dla rewitalizacji

Obszar zdegradowany	Ludność [os.]	% Ludności gminy	Powierzchnia [ha]	% Powierzchni gminy
Irządze	481	18,8%	2 102	29,6%
Zawada Pilicka	394	15,4%	953	13,4%
Witów	417	16,3%	902	12,7%
Obszar zdegradowany - całość	1 292	50,6%	3 957	55,7%
Obszar rewitalizacji	Ludność [os.]	% Ludności gminy	Powierzchnia [ha]	% Powierzchni gminy
Irządze	108	4,2%	26	0,4%
Zawada Pilicka	334	13,1%	22	0,3%
Witów	77	3,0%	43	0,6%
obszar rewitalizacji - całość	519	20,3%	91	1,3%
gmina Irządze	2 554	100%	7 099	100%

Źródło: opracowanie własne

5.1 Metoda wyodrębnienia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego

W ramach prac nad delimitacją obszaru rewitalizacji, z wyznaczonego uprzednio obszaru zdegradowanego wydzielono obszar rewitalizacji. Kierowano się przy tym zapisami art. 10 ust. 1. Ustawy o rewitalizacji, który wskazuje, że obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji. Analiza delimitacyjna wykazała funkcjonowanie trzech odrębnych ośrodków o szczególnym nasileniu problemów społecznych oraz tych natury środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Obszary te zostały wybrane do rewitalizacji, ze względu na fakt, że są jednostkami w pewien sposób autonomicznymi (w pewien sposób odrębnymi), posiadającymi ukształtowaną własną specyfikę. W wyniku przeprowadzonej obszar rewitalizacji stanowi jedną całość. Do rewitalizacji wybrano obszary, które mogą przyczynić się w największym stopniu do uzyskania efektu synergii, czyli pozytywnego wpływu na resztę gminy. Kluczowym czynnikiem była również konsolidacja problemów oraz przeszkód rozwojowych, które w przypadku gminy dotyczyły obszarów

zaludnionych, zabudowanych, łączących w sobie funkcje społeczne, gospodarcze oraz infrastrukturalne. Obszar rewitalizacji, złożony z trzech podobszarów, mimo że został wyznaczony w obrębie trzech podobszarów zdegradowanych, stanowi jedną terytorialną całość. Jest to obszar z jednej strony najważniejszy z punktu widzenia rozwoju gminy, jak i generujący największą liczbę problemów rozwojowych w sferze społecznej i pozaspołecznej.

6. Analiza pogłębiona obszaru rewitalizacji

Posiłkując się zapisami ustawy o rewitalizacji analiza pogłębiona jest szczegółową diagnozą obszaru rewitalizacji, która obejmuje analizę negatywnych zjawisk w sferze społecznej i pozaspołecznej oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru. Zadaniem diagnozy pogłębionej jest precyzyjne i szczegółowe zbadanie przyczyn negatywnych zjawisk występujących na wybranych obszarach, ich lokalizacji i istniejących między nimi powiązań - głównie w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej). Oprócz dogłębnego zbadania negatywnych zjawisk (i ich źródeł), przeanalizowano lokalne potencjały, występujące na podobszarach rewitalizacji, które można wykorzystać, aby zminimalizować lub zlikwidować negatywne zjawiska.

Na podstawie prowadzonych analiz i konsultacji społecznych, wyznaczone zostały cztery podobszary rewitalizacji:

- Podobszar rewitalizacji – Irządze,
- Podobszar rewitalizacji – Zawada Pilicka,
- Podobszar rewitalizacji – Witów,

na których zdiagnozowano największą koncentrację negatywnych zjawisk społeczno-funkcjonalnych w gminie.

Z uwagi na wyodrębnienie w procesie delimitacji czterech podobszarów rewitalizacji, analiza problemów obszaru została przeprowadzona z uwzględnieniem poszczególnych podobszarów. Przy opracowaniu analizy pogłębionej poszczególnych podobszarów rewitalizacji wykorzystano następujące źródła informacji:

1. Diagnoza obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Irządze (tzw. diagnoza delimitacyjna),
2. Spotkanie warsztatowe w zakresie analizy potrzeb i potencjałów dla podobszarów rewitalizacji przeprowadzone przeprowadzony w dniu 5 kwietnia 2023 roku,
3. Wyniki analizy badania ankietowego, w którym wzięło udział 22 respondentów,

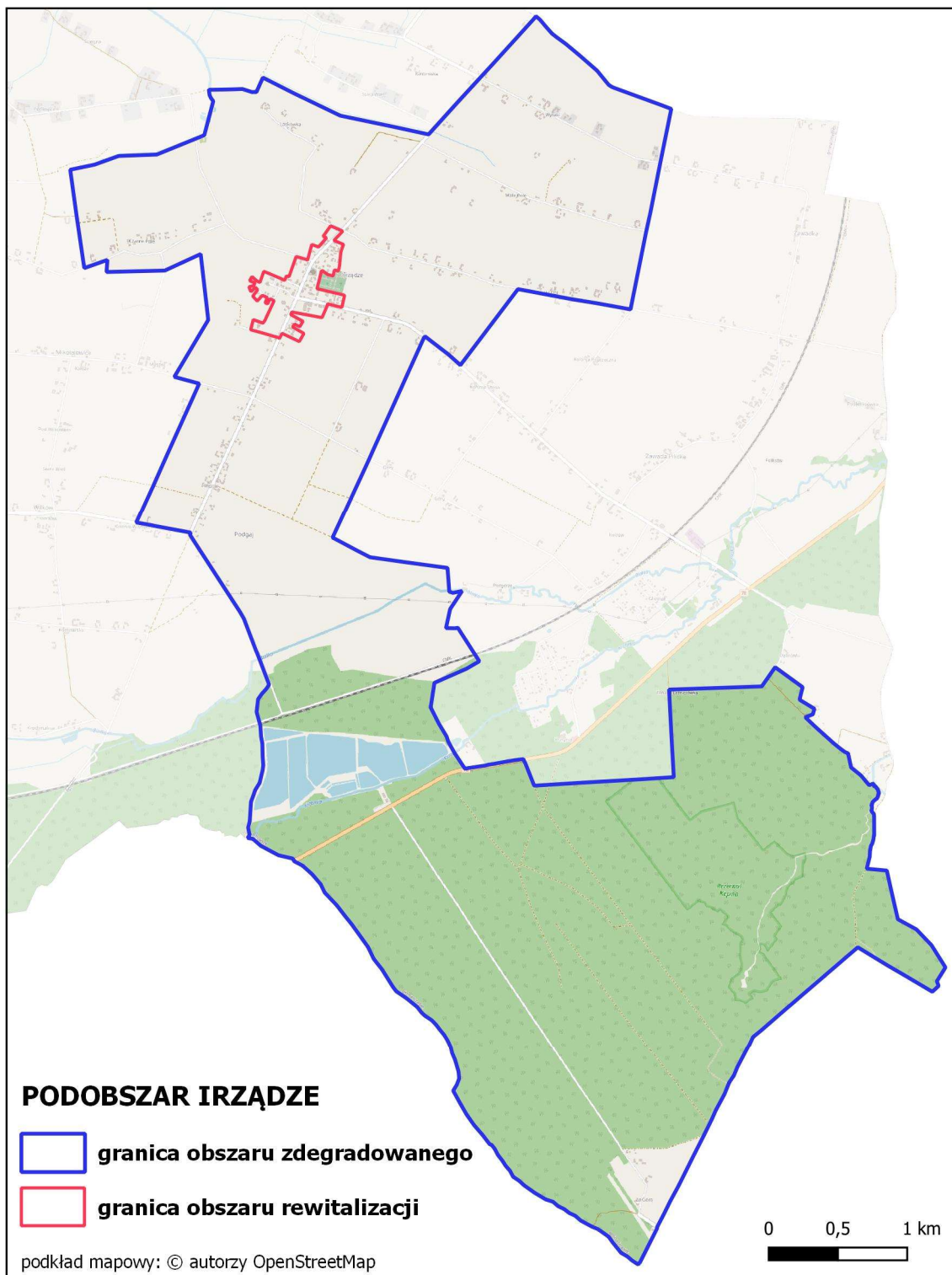
4. Wywiady pogłębione przeprowadzonego z przedstawicielami Urzędu Gminy Irządze oraz liderami lokalnymi (łącznie 6 wywiadów pogłębionych),
5. Spacer studyjny po podobszarach rewitalizacji przeprowadzony w dniu 5 kwietnia 2023 roku zrealizowany przez wykonawcę, w obecności pracowników samorządowych Urzędu Gminy Irządze,
6. Dokumenty, opracowania strategiczne Gminy Irządze; opracowania statystyczne, prasa lokalna.

Poniżej w kolejnych podrozdziałach przeprowadzona została analiza pogłębiona dla każdego z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji w gminie Irządze. Opracowanie zawiera zarówno zdiagnozowane problemy rozwojowe, wraz z przyczynami ich powstawania oraz występujące potencjały rozwojowe.

6.1 Analiza pogłębiona podobszaru rewitalizacji Irządze

Podobszar rewitalizacji Irządze jest położony w centralnej części gminy oraz sołectwa Irządze. Na tym obszarze zlokalizowane są jednorodzinne zabudowania mieszkalne oraz liczne działające firmy (głównie handlowe i usługowe). Na podobszarze zlokalizowane są instytucje publiczne, takie jak Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoła Podstawowa im. Jana Ledwocha. Z tego względu podobszar ten jest ważny z punktu widzenia integracji mieszkańców. W przeprowadzonym procesie delimitacji podobszar rewitalizacji został zmniejszony w stosunku do powierzchni podobszaru zdegradowanego. Wyłączono z niego obszary niezamieszkałe, jednocześnie nie mające potencjału do podejmowanych działań niwelujących zdiagnozowane problemy rozwojowe w sferze społecznej i pozaspołecznej.

Rysunek 2 Podobszar zdegradowany i rewitalizacji Irządze

Źródło: opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji Irządze zajmuje powierzchnię 26 ha, co stanowi 0,4% powierzchni gminy. Jest zamieszkiwany przez 108 mieszkańców. Diagnoza delimitacyjna dla przedmiotowego podobszaru

wykazała występowanie znacznych problemów społecznych, które mają decydujący wpływ na obniżenie jakości życia w tej części gminy. Podobszar rewitalizacji Irządze charakteryzuje się ujemnym przyrostem naturalnym (wskaźnik minus -8,3 przy średniej dla gminy wynoszącej -11,42). Może to być związane z niekorzystną sytuacją na rynku pracy, bezpieczeństwem lub dostępem do usług publicznych. Na podobszarze rewitalizacji Irządze mimo występowania licznych zakładów pracy i instytucji publicznych, notuje się dość wysoki wskaźnik liczby osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców (12,5 przy średniej gminnej wynoszącej 15,0). Bezrobotni stanowią 11,1% w grupie osób w wieku produkcyjnym i odsetek ten jest wyższy niż średnia dla gminy. Problem ten wymaga intensywnych działań publicznych służb zatrudnienia ukierunkowanych na aktywizację zawodową tej grupy mieszkańców. Bezrobocie występuje tu w większej intensywności mimo, że ten podobszar charakteryzuje wysoki wskaźnik przedsiębiorczości (liczby podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców).

Ponadto badanie sondażowe przeprowadzone wśród mieszkańców pokazało, że aż 40% mieszkańców gminy Irządze oceniło negatywnie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Ta niekorzystna tendencja wzmagana jest przez migrację (często młodych i wykształconych) mieszkańców do większych miast lub zagranicę.

Podobszar rewitalizacji Irządze charakteryzuje niski poziom bezpieczeństwa. Wskaźnik liczby przestępstw na 1 000 mieszkańców jest wysoki i wynosi 12,5 i dużo wyższy od średniej dla gminy wynoszącej 7,9. Na uwagę zasługuje również poważny problem społeczny jakim jest przemoc domowa. Posiłkując się danymi z Ośrodka Pomocy Społecznej na podobszarze rewitalizacji Irządze identyfikuje się zwiększony odsetek ofiar przemocy na 1 000 mieszkańców (2,1 przy średniej dla gminy 0,4). Podobszar rewitalizacji charakteryzuje się większą koncentracją mieszkańców wymagających wsparcia (czy też interwencji) pracowników pomocy społecznej. Wskaźnik liczby klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców jest bardzo wysoki i wynosi 43,7 i jest najwyższy spośród wszystkich jednostek porównawczych z terytorium gminy. Dla porównania średnia gminna wynosi 26,8). Skala problemów społecznych jest relatywnie wysoka, a dominują komplikacje wynikające z ubóstwa, alkoholizmu, długotrwałej choroby, niepełnosprawności oraz bezrobocia. Problemy dotyczą całej rodziny, i jedynie wsparcie w postaci aktywnej integracji może przynieść zamierzony skutek. Prócz działań nastawionych bezpośrednio na mieszkańców potrzebne są działania w zakresie dostosowania infrastruktury społecznej do potrzeb mieszkańców. W związku z wysokim współczynnikiem osób o specjalnych potrzebach oraz niskim poziomem wskaźnika dotyczącego dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb takich osób, należy w działaniach rewitalizacyjnych dążyć do poprawy sytuacji i stanu budynków w tym zakresie. Podobszar rewitalizacji charakteryzuje również znaczna koncentracja obiektów użyteczności publicznej, zakładów pracy oraz instytucji świadczących

usługi publiczne dla mieszkańców. Najważniejszym potencjałem tego podobszaru jest industrialne dziedzictwo architektoniczne.

Dziedzictwo kulturalne tego podobszaru rewitalizacji nie jest również w pełni wykorzystywane do promocji obszaru wśród turystów i odwiedzających (np. ścieżki turystyczne, makiety, szlaki piesze). Brakuje produktów turystycznych przyciągających turystów i dających możliwość do tworzenia nowych miejsc pracy. Kluczowym wyzwaniem dla władz Gminy Irządze jest jak najszersze wykorzystanie dziedzictwa historycznego do wzmacniania pozycji ekonomicznej gminy.

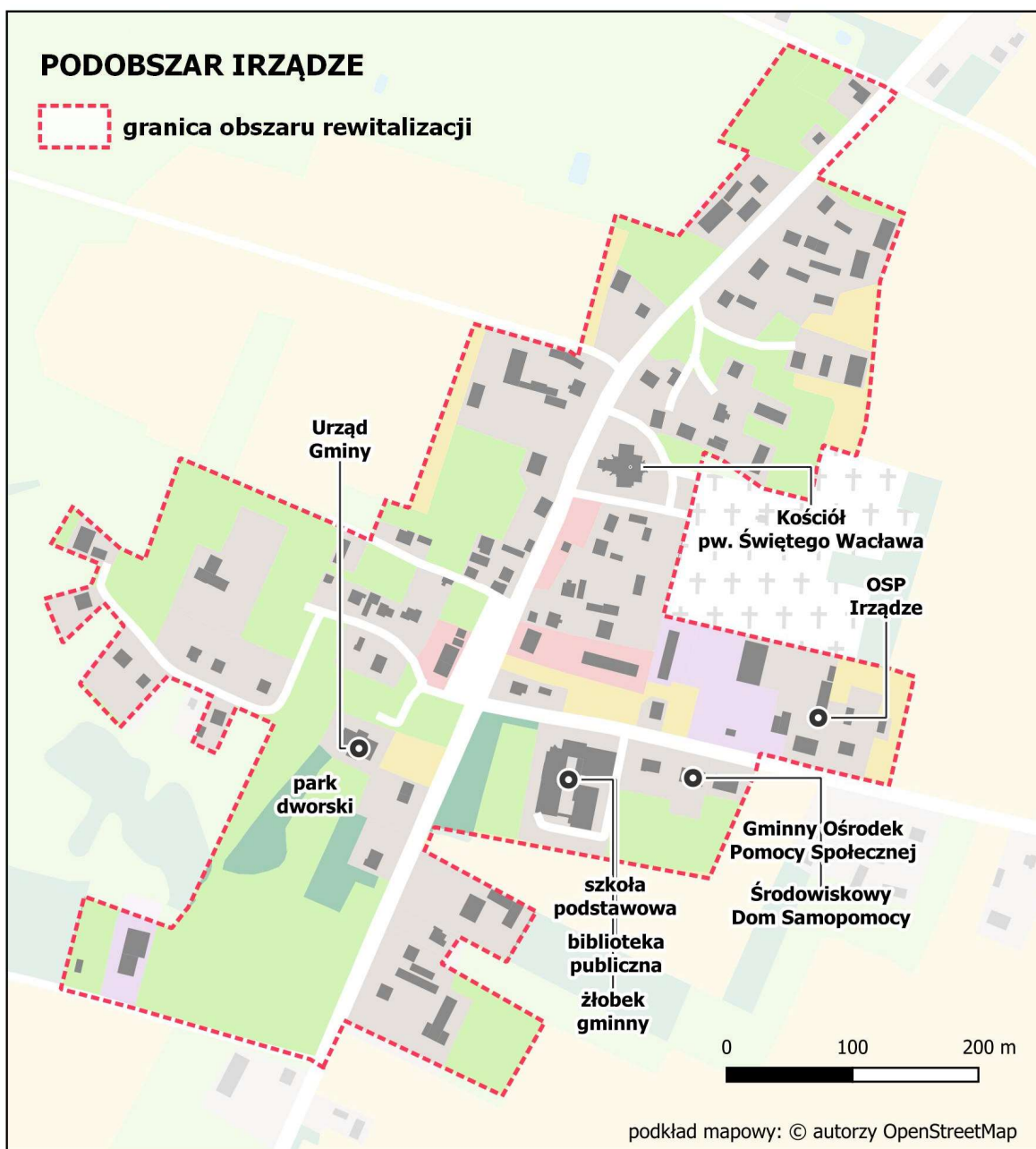
Na tym podobszarze diagnozuje się poważny problem związany z deficytami nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury społecznej służącej do świadczenia usług społecznych dla mieszkańców i będących jednocześnie ośrodkami skupienia lokalnego. Brak takich miejsc powoduje utrudnienia w prowadzeniu działalności animacyjnej i aktywizacyjnej wśród mieszkańców.

Tabela 16 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji Irządze

Przyczyny występowania problemów społecznych	Przyczyny występowania problemów pozaspołecznych
<ul style="list-style-type: none"> – Brak skutecznych działań pobudzających rozwój aktywności społecznej. – Transformacja ustrojowa, dziedziczenie biedy, obszary koncentracji osób bezrobotnych. – Migracje młodych mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak środków finansowych gminy na rewitalizację obiektów użyteczności publicznej. – Wyzwania inwestycyjne w zakresie infrastruktury społecznej, na które brakuje środków budżetowych. – Rosnące koszty realizacji inwestycji gminnych.
Zdiagnozowane problemy społeczne	Zdiagnozowane problemy pozaspołeczne
<ul style="list-style-type: none"> – Niekorzystny bilans migracji. – Zjawisko bezrobocia, wykluczenia społecznego osób i grup mieszkańców. – Podwyższony wskaźnik liczby zdarzeń drogowych w stosunku do liczby mieszkańców. – Niska aktywność społeczna, niski wskaźnik przedsiębiorczości. 	<ul style="list-style-type: none"> – Obiekty, przestrzenie nie są wykorzystywane dla rozwoju gminy. – Obiekty publiczne niedostosowane do świadczenia usług publicznych. – Brak nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury społecznej (kulturalnej i sportowej). – Niski poziom integracji społecznej.
Skutki występowania problemów społecznych	Skutki występowania problemów pozaspołecznych
<ul style="list-style-type: none"> – Dalszy spadek atrakcyjności osiedleńczej. – Marginalizacja grup społecznych, narastające problemy społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> – Dalsza migracja mieszkańców, spadek atrakcyjności osiedleńczej podobszaru. – Narastające problemy wynikające z wykluczenia społecznego części mieszkańców. – Postępująca degradacja obiektów komunalnych.

Źródło: opracowanie własne

Grafika 4 Model przestrzenno – funkcjonalny podobszaru rewitalizacji Irządze

Źródło: opracowanie własne

Na podobszarze rewitalizacji Irządze występują znaczne potencjały (zasoby), które mogą usprawnić bądź wręcz umożliwić planowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano zestawienie potencjałów dla tego podobszaru rewitalizacji. Wykorzystanie tych potencjałów znacznie ułatwi zaplanowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano występujące potencjały w podziale na sferę: społeczno - gospodarczą, środowiskową, przestrzenno - funkcjonalną i techniczną.

Tabela 17 Potencjały podobszaru rewitalizacji Irządze

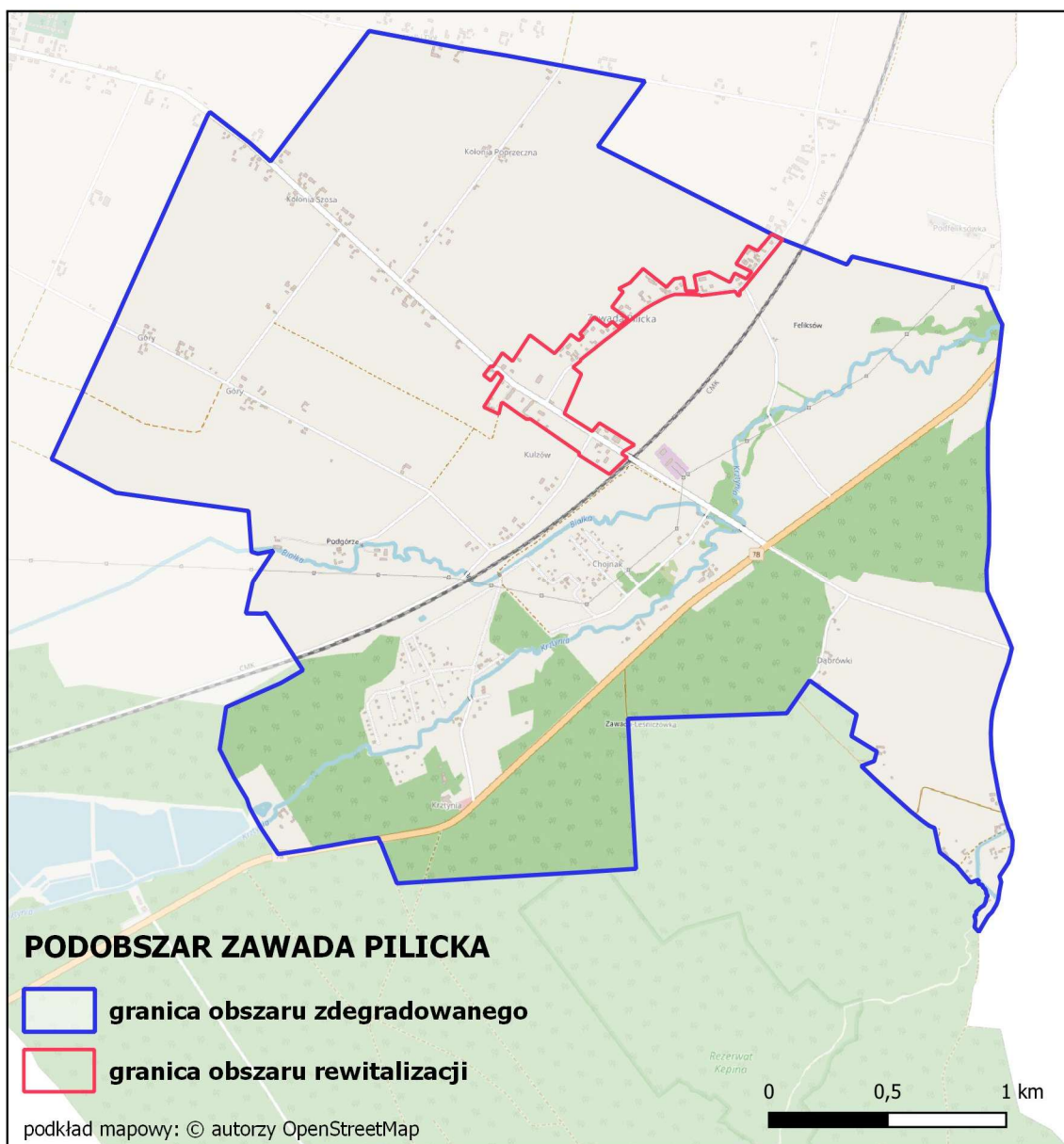
Sfera społeczna i gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> – Funkcjonujące podmioty gospodarcze. – Funkcjonujące instytucje publiczne i organizacje pozarządowe. – Koncentracja podmiotów świadczących usługi społeczne i komercyjne. – Warunki do produkcja zdrowej, ekologicznej żywności. – Święto porzeczki – podtrzymywana tradycja (nalewki). 	
Sfera środowiskowa	
<ul style="list-style-type: none"> – Występujące tereny zielone. – Pomniki przyrody (np. Stara lipa). – Duży stopień wykorzystania OZE. 	
Sfera techniczna oraz przestrzenno-funkcjonalna	
<ul style="list-style-type: none"> – Dobre położenie komunikacyjne. – Obiekty zabytków (Kościół św. Wacława w Irządzech). – Obszary do zagospodarowania na cele społeczne. – Przejrzysty i funkcjonalny układ przestrzenny (zagospodarowanie przestrzenne) – Funkcjonalny układ komunikacyjny. – Występowanie obiektów kubaturowych mogących służyć społeczności lokalnej jako miejsca integracji czy aktywizacji. 	

Źródło: opracowanie własne

6.2 Analiza pogłębiona podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka

Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka zlokalizowany jest się we wschodniej części Gminy Irządze. Ważną arterią komunikacyjną przebiegającą w pobliżu tego podobszaru rewitalizacji jest droga krajowa 78 relacji Zawiercie - Szczekociny oraz ważna linia kolejowa relacji Włoszczowa - Zawiercie. Osią komunikacyjną tego obszaru jest przebiegająca przez podobszar droga gminna. Na tym obszarze znajdują się liczne jednorodzinne, a także nieliczne przedsiębiorstwa i budynki użyteczności publicznej. W przeprowadzonym procesie delimitacji podobszar rewitalizacji został zmniejszony w stosunku do powierzchni podobszaru zdegradowanego (z 953 ha do 22). Na podobszarze rewitalizacji pozostawiono tereny zamieszkałe, zabudowane oraz te przeznaczone jako miejsca dla działań społecznych w ramach rewitalizacji. W wyniku zawężenia podobszaru zdegradowanego nie nastąpiła bardzo nieznaczna zmiana liczby mieszkańców. Wytoczony podobszar rewitalizacji obejmuje teren, o największym znaczeniu dla potencjalnego rozwoju, wykorzystania występujących potencjałów do pobudzenia aktywności społecznej i gospodarczej.

Rysunek 3 Podobszar zdegradowany i rewitalizacji Zawada Pilicka

Źródło: opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka zajmuje powierzchnię 22 ha, co stanowi 0,3% całkowitej powierzchni gminy. Jest zamieszkiwany przez 334 mieszkańców.

Diagnoza delimitacyjna dla przedmiotowego podobszaru wykazała występowanie problemów społecznych, których skala wykracza znacznie poza średnią dla Gminy Irządze. Zawada Pilicka w skali gminy Irządze charakteryzuje się względną autonomią zarówno urbanistyczną, komunikacyjną (dostęp do drogi krajowej nr 78), jak i funkcjonalną (układ przestrzenny wraz z funkcjonującymi obiektami użyteczności publicznej i zabytkami).

Analiza społeczna przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wykazała występujący problem związany z rynkiem pracy. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych przypadających na 1 000 mieszkańców wynosi

10,2 i jest nieco niższy od średniej w całej gminy wiszącej. Przyczyn tego zjawiska można upatrywać w czynnikach gospodarczych (brak adekwatnych ofert pracy), jak i społecznych. Na tym podobszarze notowany jest również najwyższy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Dla podobszaru Zawada Pilicka bezrobotni stanowią 2,9% on w wieku produkcyjnym, przy poziomie dla całej gminy wynoszącym 7,4%.

Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka jest miejscem o wysokiej koncentracji mieszkańców - osób z niepełnosprawnościami, korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Podając za diagnozą delimitacyjną obszaru wskaźnik liczby osób pobierających świadczenia ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców wynosi 66,0 i jest wyższy od średniej dla gminy wynoszącej 45,57. Wszechstronna aktywizacja osób niepełnosprawnych, specjalnie dedykowane programy mogą wpłynąć na poprawę ich sytuacji życiowej i zawodowej.

Mimo niskiej liczby mieszkańców, podobszar Zawada Pilicka notuje niekorzystne wskaźniki w zakresie bezpieczeństwa, zwłaszcza jeżeli chodzi o liczbę przestępstw na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten wynosi 17,8 przy średniej dla gminy wynoszącej 7,9. Z uwagi na położenie, podobszar ten jest również miejscem, na którym dochodzi do zdarzeń drogowych. Pokazuje to wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców, który dla tego podobszaru wynosi 30,5 przy średniej dla gminy wynoszącej 9,65.

Podobszar rewitalizacji jest miejscem o bardzo wysokiej koncentracji mieszkańców korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Wskaźnik liczby klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców wynosi 40,6 przy średniej dla gminy wynoszącej 26,8. Jest to najwyższy wyniki spośród wszystkich obszarów porównawczych. Skala problemów społecznych jest duża. Niepokoić może ich znaczna koncentracja, na relatywnie małej powierzchni. Spośród problemów społecznych dominuje ubóstwo, przemoc, alkoholizm, długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie. Problemy dotyczą całe rodziny, i jedynie wsparcie w postaci aktywnej integracji może przynieść zamierzony skutek. Na uwagę zasługuje dość liczna grupa osób z niepełnosprawnościami, które z uwagi na złą sytuację materialną zmuszone są szukać wsparcia w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Kluczowym wyzwaniem podobszaru w kontekście rewitalizacji jest tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju miejscowości. Z uwagi na odległość od centrum, konieczne jest aby mieszkańcy mogli na miejscu korzystać z usług publicznych oferowanych przez samorząd lokalny na miejscu. Zabieg ten ograniczał będzie w sposób znaczący ryzyko marginalizacji mieszkańców tej miejscowości. Istotne wydaje się być lokowanie na tym podobszarze instytucji / obiektów mających wpływ na tworzenie mocnych powiązań funkcjonalnych z Urzędami. Z tego względu konieczne jest zabezpieczenie podstawowej infrastruktury publicznej służącej mieszkańcom. W tym względzie

występują deficyty zwłaszcza jeżeli chodzi o otoczenie budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Zawadzie Pilickiej, które nie jest dobrze zagospodarowane pod względem wykorzystania na cele społeczne (rekreacyjne, wypoczynkowe). Prowadzenie działań naprawczych w zakresie infrastruktury społecznej należy do najważniejszych wyzwań rewitalizacyjnych tego podobszaru. W badaniu sondażowym aż 64% ankietowanych negatywnie oceniała ofertę sportową i rekreacyjną na obszarze rewitalizacji.

W tym kontekście należy również podkreślić konieczność dbałości o dziedzictwo architektoniczne i przyrodnicze. Obiektem, który powinien zostać poddany rewitalizacji jest na pewno akwen w Zawadzie Pilickiej. Jest to o tyle ważne, że inwestycja ta może mieć przełożenie na wzrost poziomu integracji społecznej, wzrost liczby miejsc pracy oraz pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości.

Tabela 18 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji Zawada Pilicka

Przyczyny występowania problemów społecznych	Przyczyny występowania problemów pozaspołecznych
<ul style="list-style-type: none"> – Peryferyjność, odległość od centrum. – Transformacja ustrojowa, dziedziczenie biedy, obszary koncentracji osób bezrobotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak środków finansowych gminy na rewitalizację obiektów parkowych, sportowych. – Wyzwania inwestycyjne w zakresie infrastruktury społecznej, na które brakuje środków budżetowych. – Rosnące koszty realizacji inwestycji gminnych.
Zdiagnozowane problemy społeczne	Zdiagnozowane problemy pozaspołeczne
<ul style="list-style-type: none"> – Zjawisko bezrobocia, wykluczenia społecznego osób i grup mieszkańców. – Podwyższony wskaźnik liczby zdarzeń drogowych w stosunku do liczby mieszkańców. – Wysoka liczba osób korzystająca ze wsparcia pomocy społecznej. – Niska aktywność społeczna (liczba organizacji pozarządowych). 	<ul style="list-style-type: none"> – Obiekty publiczne, niszczące, częściowe niedostosowane do pełnienia funkcji społecznych i gospodarczych. – Obiekty publicznej niedostosowane do świadczenia usług publicznych. – Brak nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury społecznej (rekreacyjnej, integracyjnej). – Brak ścieżek rowerowych.
Skutki występowania problemów społecznych	Skutki występowania problemów pozaspołecznych
<ul style="list-style-type: none"> – Marginalizacja grup społecznych (bezrobocie), narastające problemy społeczne. – Rosnąca liczba niebezpiecznych zdarzeń drogowych. – Spadek liczby mieszkańców (migracje) 	<ul style="list-style-type: none"> – Dalsza migracja miejscowości, spadek atrakcyjności osiedleńczej podobszaru. – Narastające problemy wynikające z wykluczenia społecznego części mieszkańców. – Stopniowy regres w pełnieniu funkcji integracyjnych, wypoczynkowych. – Stagnacja w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Źródło: opracowanie własne

Grafika 5 Model przestrzenno – funkcjonalny podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka

Źródło: opracowanie własne

Na podobszarze rewitalizacji Zawada Pilicka występują znaczne potencjały (zasoby), które mogą usprawnić bądź wręcz umożliwić planowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano zestawienie potencjałów dla tego podobszaru rewitalizacji. Wykorzystanie tych potencjałów znacznie ułatwi zaplanowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano występujące potencjały w podziale na sferę: społeczno - gospodarczą, środowiskową, przestrzenno - funkcjonalną i techniczną.

Tabela 19 Potencjały podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka

Sfera społeczna i gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> – Atrakcyjność osiedleńcza. – Dostępność komunikacyjna. – Sala wiejska, Ochotnicza Straż Pożarna. – Funkcjonujące organizacje pozarządowe. – Warunki do produkcja zdrowej, ekologicznej żywności. 	
Sfera środowiskowa	
<ul style="list-style-type: none"> – Tereny zielone, przyrodnicze. Park w Zawadzie Pilickiej – do najstarszych drzew ok.150-letnich należą : klony ,lipy, robinie, kasztanowce modrzewie, wiązy i buki. 	

- Pomniki przyrody.
- Trakty pieszce

Sfera techniczna oraz przestrzenno-funkcjonalna

- Najważniejszym obiektem zabytkowym tego podobszaru jest Dwór w Zawadzie Pilickiej – pochodzący z XIX wieku budynek dworski.
- Przejrzysty układ przestrzenny, zadbane domostwa, sielankowa atmosfera.

Źródło: opracowanie własne

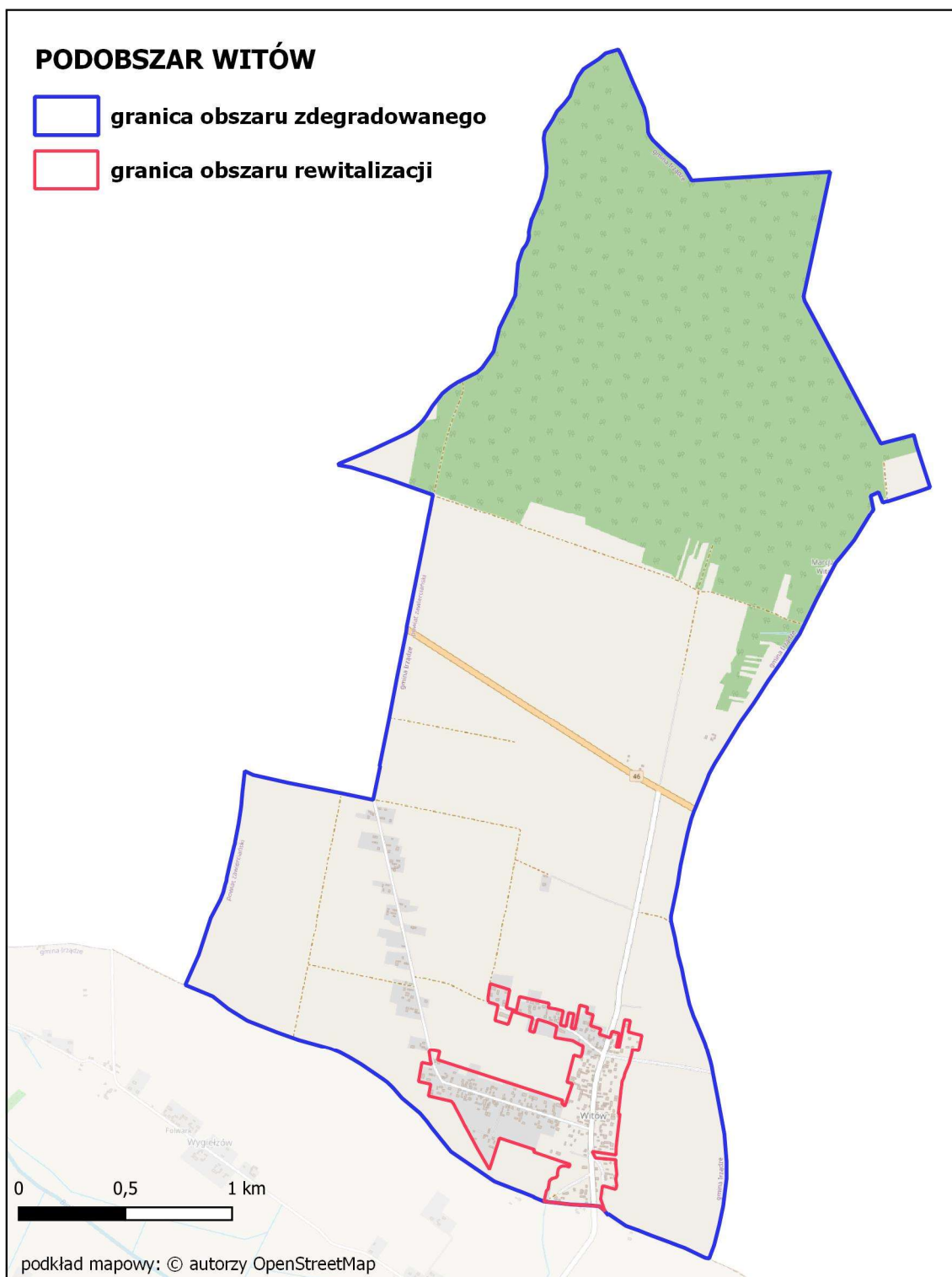
Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka jest dobrze skomunikowany i z tego względu działania rewitalizacyjne mogłyby być skierowane na poprawę atrakcyjności otoczenia i rewitalizację zabytków, w tym przede wszystkim otwartych terenów rekreacyjnych.

6.3 Analiza pogłębiona podobszaru rewitalizacji Witów

Podobszar rewitalizacji Witów zlokalizowany jest w północnej części gminy Irządze. Na tym obszarze znajdują się liczne jednorodzinne zabudowania mieszkalne, a także przedsiębiorstwa i budynki użyteczności publicznej. Podobszar rewitalizacji pełni ważną rolę jako miejsce pracy, zamieszkania oraz rekreacji. W znaczeniu funkcjonalnym, podobszar ten stanowi dość autonomiczną część gminy Irządze. Odmienność ta uwarunkowana jest również historycznie.

W przeprowadzonym procesie delimitacji podobszar rewitalizacji został zmniejszony w stosunku do powierzchni podobszaru zdegradowanego. Na podobszarze rewitalizacji pozostawiono obszary zamieszkałe, ściśle powiązane z zaspokajaniem zbiorowych potrzeb mieszkańców. Do podobszaru rewitalizacji włączono obszary mające największy potencjału do podejmowanych przedsięwzięć rozwojowych w sferze społecznej i pozaspołecznej.

Rysunek 4 Podobszar zdegradowany i rewitalizacji Witów

Źródło: opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji Witów zajmuje powierzchnię 43 ha, co stanowi 0,6% całkowitej powierzchni gminy. Jest zamieszkiwany przez 2 483 mieszkańców. Diagnoza delimitacyjna dla przedmiotowego

podobszaru wykazała występowanie problemów społecznych, których skala wykracza znacznie poza średnią dla gminy Irządze. Dotyczy to w głównej mierze niskiego wskaźnika przedsiębiorczości (40,8 podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, przy średniej dla gminy wynoszącej 52,9). Podobszar ten charakteryzuje się ujemnym przyrostem naturalnym (wykazany w diagnozie delimitacyjnej wskaźnik -12 na 1 000 mieszkańców, przy średniej dla gminy wynoszącej -9,0). Na tym podobszarze notowany jest jeden z wyższych wskaźników udziału bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Taki stan rzeczy może być spowodowany peryferyjnością obszaru oraz niekorzystnymi procesami zachodzącymi w gospodarce. Może to również mieć przełożenie na dość wysoki wskaźnik liczby ofiar przemocy w stosunku do liczby mieszkańców notowany na tym podobszarze rewitalizacji. Podobszar ten jest miejscem o wysokiej koncentracji mieszkańców korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Podając za diagnozą delimitacyjną obszaru wskaźnik liczby klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców wynosi 33,6 przy średniej dla gminy wynoszącej 26,8. Jest to jeden z wyższych wyników spośród wszystkich obszarów porównawczych. Skala problemów społecznych jest duża. Wskaźnik liczby ofiar przemocy na 1 000 mieszkańców wynosi 2,4 przy średniej dla gminy 0,41. Spośród zjawisk generujących problemy społeczne dominuje ubóstwo, przemoc, alkoholizm, długotrwała choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie. Problemy dotyczą całe rodziny, i jedynie wsparcie w postaci aktywnej integracji może przynieść zamierzony skutek. Na uwagę zasługuje dość liczna grupa osób z niepełnosprawnościami, które z uwagi na złą sytuację materialną zmuszone są szukać wsparcia w Ośrodku Pomocy Społecznej. Podobszar rewitalizacji Witów charakteryzuje dość wyraźny podział biorąc pod uwagę układ przestrzenno-funkcjonalny. Jest to sfera mieszkalna, gospodarcza oraz tzw. wypoczynkowa. Z uwagi na peryferyjny charakter ten podobszar rewitalizacji potrzebuje miejsc integracji społecznej dla mieszkańców. Tylko zagospodarowane miejsca, stanowiące dobrą bazę pod aktywność społeczną, jest w stanie ożywić tę społeczność.

Tabela 20 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji Witów

Przyczyny występowania problemów społecznych	Przyczyny występowania problemów pozaspołecznych
<ul style="list-style-type: none"> – Transformacja ustrojowa, dziedziczenie biedy, obszary koncentracji osób bezrobotnych. – Brak środków na inwestycje. – Peryferyjność obszaru. 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak środków finansowych gminy na rewitalizację przestrzeni publicznych. – Wyzwania inwestycyjne w zakresie infrastruktury społecznej, na które brakuje środków budżetowych. – Rosnące koszty realizacji inwestycji gminnych – Brak inwestycji w kluczową infrastrukturę (kwestie własnościowe).
Zdiagnozowane problemy społeczne	Zdiagnozowane problemy pozaspołeczne
<ul style="list-style-type: none"> – Niekorzystny bilans migracji (migracje do innych części gminy), – Zjawisko bezrobocia, wykluczenia 	<ul style="list-style-type: none"> – Obiekty publiczne, niszczące, częściowe niedostosowane do pełnienia funkcji społecznych.

<ul style="list-style-type: none"> społecznego osób i grup mieszkańców Niska aktywność społeczna (frekwencja wyborcza, liczba organizacji pozarządowych). 	<ul style="list-style-type: none"> Obiekty publicznej niedosłotowane do świadczenia usług publicznych. Brak nowoczesnej i funkcjonalnej infrastruktury społecznej (sportowej). Brak ścieżek rowerowych.
Skutki występowania problemów społecznych	Skutki występowania problemów pozaspołecznych
<ul style="list-style-type: none"> Dalszy spadek atrakcyjności osiedleńczej. Marginalizacja grup społecznych. Narastające problemy społeczne, Spadek liczby mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> Dalsza migracja mieszkańców, spadek atrakcyjności osiedleńczej podobszaru. Narastające problemy wynikające z wykluczenia społecznego części mieszkańców. Stopniowy regres w pełnieniu funkcji integracyjnych, wypoczynkowych miejsca.

Źródło: opracowanie własne

Na podobszarze rewitalizacji Witów występują znaczne potencjały (zasoby), które mogą usprawnić bądź wręcz umożliwić planowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano zestawienie potencjałów dla tego podobszaru rewitalizacji. Wykorzystanie tych potencjałów znacznie ułatwi zaplanowany proces rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano występujące potencjały w podziale na sferę: społeczno - gospodarczą, środowiskową, przestrzenno - funkcjonalną i techniczną

Tabela 21 Potencjały podobszaru rewitalizacji Witów

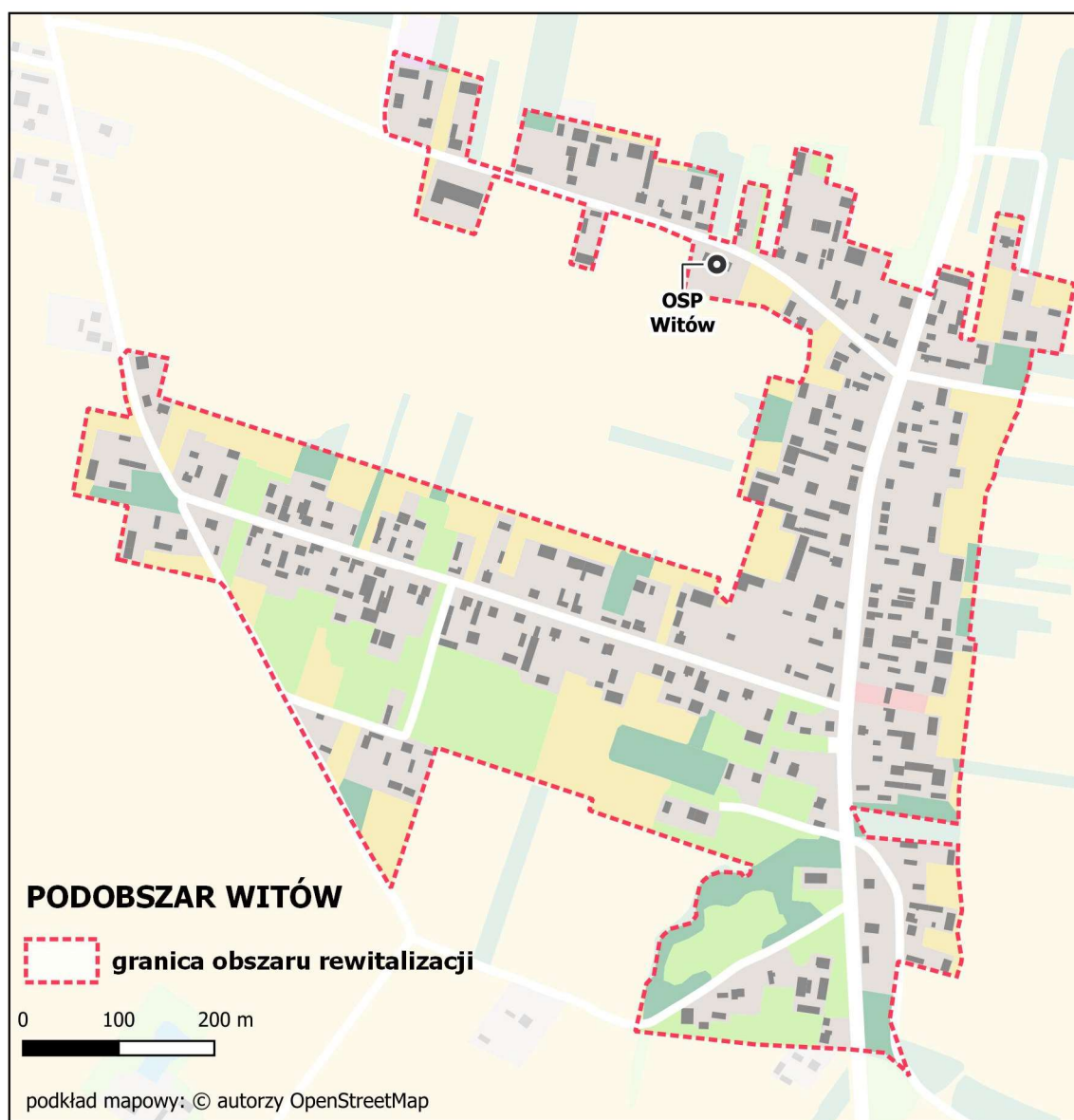
Sfera społeczna i gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> Atrakcyjność osiedleńcza. Dostępność komunikacyjna. Sala wiejska, Ochotnicza Straż Pożarna. Funkcjonujące organizacje pozarządowe. Warunki do produkcja zdrowej, ekologicznej żywności. 	
Sfera środowiskowa	
<ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowane tereny zielone. Park w Witowie – najstarsze drzewa to – klony, lipy, jawory, brzozy i robinie w .wieku ok.100 lat. Dobra jakość powietrza atmosferycznego. Pomniki przyrody. 	
Sfera techniczna oraz przestrzenno-funkcjonalna	
<ul style="list-style-type: none"> Układ komunikacyjny. Zagospodarowanie przestrzenne. 	

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę fakt, iż podobszar ten jest zamieszkały przez największą liczbę mieszkańców w porównaniu do innych podobszarów wskazanych do rewitalizacji, należy w procesie rewitalizacji uwzględnić infrastrukturę przewidzianą dla mieszkańców. W tym kontekście szczególnie istotny może być remont i rozbudowa obiektów sportowych, budowa, jak również rewitalizacja terenów rekreacyjnych. Działania w tych obszarach mogą sprzyjać poprawie warunków życia mieszkańców nie

tylko podobszaru, ale i całej gminy. Należy również podjąć działania (sprzyjałaby temu rewitalizacja parków jako terenów zielonych) mogące sprzyjać poprawie warunków do wypoczynku. Podobszar ten odznacza się ujemnym saldem migracji i należy podjąć działania mogące powstrzymać ten trend. W tym kontekście szczególnie istotne może okazać się przeznaczenie terenów pod wielorodzinne budownictwo mieszkaniowe.

Grafika 6 Model przestrzenno – funkcjonalny podobszaru rewitalizacji Witów

Źródło: opracowanie własne

6.6 Problemy społeczne i infrastrukturalne obszaru rewitalizacji – podsumowanie

Przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania analiza pogłębiona dla każdego z podobszarów rewitalizacji wykazała poważne problemy, które w pełni uzasadniają konieczność podjęcia działań naprawczych zarówno w sferze społecznej, jak i pozaspołecznej (zwłaszcza gospodarczej).

Główne problemy podobszarów rewitalizacji ogniskują się wokół konieczności rewitalizacji obiektów i przestrzeni publicznych, poprawy jakości środowiska, tworzenie miejsc rekreacji, wypoczynku (zwłaszcza w oparciu o tereny zielone), bezpieczeństwa publicznego, a nade wszystko działań społecznych, które tworzą podstawy do budowania spójności społecznej.

Jednakże o powodzeniu procesu rewitalizacji decydować będzie przede wszystkim podejmowanie wszelkich działań na rzecz przezwyciężenia problemów społecznych grup społecznych na podobszarach rewitalizacji.

Badania ankietowe jednoznacznie wskazują na problemy związane z wykluczeniem społecznym, występujące na podobszarach rewitalizacji. Respondenci wskazali że najpoważniejszym problemem w obszarze społecznym jest alkoholizm (28% respondentów wskazało to jako ważny problem), bezrobocie (25%) i przemoc w rodzinie (21%). Bardzo istotnym problemem na wyodrębnionych podobszarach rewitalizacji jest problem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. Grupami szczególnie narażonymi na wykluczenie społeczne są osoby starsze, niepełnosprawne oraz te zmagające się z długą chorobą. Na uwagę zasługuje fakt społecznego oczekiwania na zmianę (wyrażoną w badaniu ankietowym). Mieszkańcy oczekują wyraźnej poprawy w zakresie:

- Jakości dróg, budowa infrastruktury,
- Infrastruktury dla rekreacji i wypoczynku, placów zabaw, ekostref dla dzieci,
- Doposażenia świetlic wiejskich i większa dostępność do mieszkańców,
- Stworzenia większego placu zabaw i większej zachęty do spędzania czasu na świeżym powietrzu przez dzieci i młodzież,
- Tworzeniu siłowni na wolnym powietrzu.

Sumując, na obszarze rewitalizacji diagnozuje się następujące problemy w sferze społecznej i pozaspołecznej:

1. Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości.
2. Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym.
3. Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
4. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego.
5. Niewykorzystany potencjał przyrodniczo - architektoniczno - gospodarczy.

6. Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych.
7. Niedostosowanie przestrzeni publicznych (zwłaszcza terenów zielonych) do potrzeb i oczekiwań społecznych.
8. Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej.

Poniżej w formie tabelarycznej zestawiono zidentyfikowane problemy wraz z przypisanym im symbolem – PS jako problem społeczny oraz PI jako problem infrastrukturalny.

Tabela 22 Schemat problemowy GPR Gminy Irządze

Symbol	Zdiagnozowane problemy społeczne	Symbol	Zdiagnozowane problemy pozaspołeczne
PS 1	Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości	PI 1	Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy
PS 2	Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym	PI 2	Występowanie obszarów zabudowanych o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych
PS 3	Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	PI 3	Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych
PS 4	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego	PI 4	Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej

Źródło: opracowanie własne

7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Podstawą założeń planistycznych Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 jest wizja, która z jednej strony jest odpowiedzią na problemy przedstawione w diagnozie delimitacyjnej, natomiast z drugiej jest swoistym rodzajem obrazu gminy jaki mieszkańcy oraz samorząd lokalny chcieliby widzieć po przeprowadzeniu rewitalizacji. Podstawę do sformułowania wizji obszaru rewitalizacji w stanowią następujące elementy:

- analiza danych zastanych, pozyskanych z dokumentów źródłowych, jak i danych z instytucji samorządowych, powiatowych, wojewódzkich i rządowych,
- dedykowana analiza uwarunkowań, wyzwań, potencjałów i potrzeb poszczególnych podobszarów rewitalizacji,
- analiza ekspercka poparta badaniem społecznym wśród mieszkańców Gminy Irządze,
- szeroka informacja odnośnie potrzeb i problemów pochodząca od pracowników samorządowych (w tym decydentów),
- opinie mieszkańców (interesariuszy) uzyskane podczas realizowanych działań partycypacyjnych, potwierdzające trafności przedstawionych wniosków oraz realności potrzeb w zakresie rewitalizacji,
- wyniki naboru propozycji projektowych, określających zakres, charakter oczekiwań i potrzeb interesariuszy procesu rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji została zdefiniowana nie tylko w odniesieniu do całego obszaru rewitalizacji, ale również w odniesieniu do poszczególnych podobszarów, ze względu na ich „autonomię” oraz specyficzne walory architektoniczno – przyrodnicze.

Grafika 7 Wizja obszaru rewitalizacji Gminy Irządze

Wizja obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji Gminy Irządze to bezpieczne i atrakcyjne miejsce zamieszkania, pracy i spędzania wolnego czasu; jest ekologiczną, otwartą przestrzeń sprzyjającą rozwojowi, pracy i rekreacji. Gmina korzysta w pełni ze swojego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Mieszkańców łączy tradycja, przywiązanie do lokalnej ojczyzny, a wspólne spędzanie czasu integruje społeczność lokalną.

Na obszarze rewitalizacji po zrealizowaniu ambitnych projektów społecznych w widoczny sposób zniwelowano problemy społeczne. Obiekty i przestrzenie publiczne zostały odnowione i dostosowane do potrzeb społecznych, a zachowane standardy w zakresie ochrony środowiska gwarantują mieszkańcom wysoką jakość życia.

Wizja podobszaru rewitalizacji Irządze

W wyniku zrealizowanego procesu rewitalizacji podobszar rewitalizacji Irządze stał się atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Uporano się z wieloma problemami społecznymi, poprawiono bezpieczeństwo. W wyniku podjętego wysiłku inwestycyjnego w infrastrukturę społeczną, obiekty oraz przestrzenie publiczne, zyskano miejsce do wypoczynku i aktywizacji mieszkańców. Jest to atrakcyjne miejsce pracy i zamieszkania. To miejsce skupienia usług rekreacyjnych gminy.

Wizja podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka

Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka jest komfortowym, czystym, ekologicznym miejscem zamieszkania. Poprawiła się znacznie drożność komunikacyjna, przez to jest bezpieczniejsze, a mieszkańcy odczuwają wyraźną poprawę w tym zakresie. Mieszkańcy korzystają z zagospodarowanych miejsc wypoczynku i rekreacji. Podobszar rewitalizacji zyskał miejsce do rekreacji oraz organizacji imprez integracyjnych. Zagospodarowane otoczenie OSP pełni funkcję centrum skupienia lokalnego.

Wizja podobszaru rewitalizacji Witów

Podobszar rewitalizacji Witów to wizytówka gminy w zakresie umiejętności organizacji i zagospodarowania przestrzeni służącej małej społeczności lokalnej. Witów posiada nowoczesne obiekty infrastrukturalne służące społeczności lokalnej. Zniwelowanie występujących problemów społecznych wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

8. Cele i kierunki działań w procesie rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji wskazane w diagnozie delimitacyjnej podobszary rewitalizacji będą poddawane kompleksowemu procesowi rewitalizacji z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych. Szczególny nacisk będzie ukierunkowano na stopień nasilenia problemów społecznych na danym podobszarze - głównie w zakresie marginalizacji i wykluczenia społecznego mieszkańców każdego z podobszarów.

Zamieszczone poniżej zapisy o charakterze postulatycznym (cele strategiczne i operacyjne i kierunki działań) wynikają z szczegółowej analizy problemowej zaprezentowanej w części diagnostycznej i stanowią odpowiedź na przedstawione niekorzystne zjawiska i procesy na podobszarach rewitalizacji. Wizja przedstawia oczekiwany obraz podobszarów rewitalizacji po realizacji zaplanowanych w nim zadań. Aby jego osiągnięcie było możliwe, kluczowe jest dokładne wyznaczenie celów rewitalizacji, które będą określały konkretne kierunki działań. Poniżej prezentowana jest zakładana logika interwencji w zakresie rewitalizacji w Gminie Irządze .

Grafika 8 Logika procesu rewitalizacji GPR Irządze

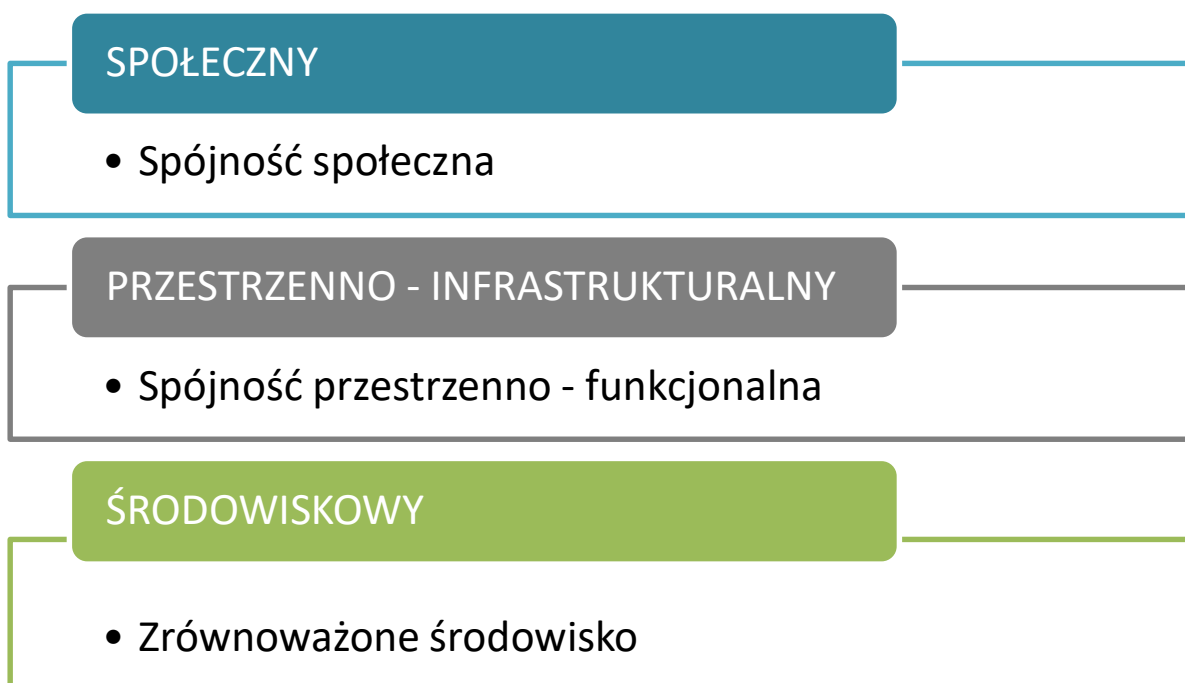

Źródło: opracowanie własne

Celem głównym rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego każdego z podobszarów rewitalizacji w Gminie Irządze poprzez realizację zaplanowanych, kompleksowych i zintegrowanych działań (społecznych i pozaspołecznych) ukierunkowanych na rozwój społeczny, przestrzenny i środowiskowy z udziałem samorządu, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw oraz mieszkańców.

Cel główny rewitalizacji jest zorientowany na wyprowadzenie czterech podobszarów rewitalizacji (Irządze, Zawada Pilicka, Witów) ze stanu kryzysowego, co w swej istocie ma przyczynić się do odnowy i ożywienia tych części gminy. Proces rewitalizacji będzie realizowany przy współudziale wszystkich interesariuszy i partnerów procesu rewitalizacji, w tym przede wszystkim mieszkańców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Bardzo ważnym elementem planowanej rewitalizacji jest uwzględnienie specyfiki, zasobów i potencjałów poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Kluczowym elementem planistycznym, służącym realizacji celu głównego, jest układ celów strategicznych odnoszących się do trzech wymiarów (społeczny, przestrzenno - infrastrukturalny oraz środowiskowy).

Grafika 9 Układ celów strategicznych dla Gminy Irządze

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań wskazują na sposób osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych w zakresie planowanych przedsięwzięć służących wychodzeniu z sytuacji kryzysowej poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz identyfikowane potencjały. Skupiają się na celach i kierunkach działań rewitalizacji w obrębie trzech podsystemów. Logika interwencji rewitalizacyjnej dla poszczególnych podsystemów została przedstawiona w tabeli poniżej.

Tabela 23 Założenia interwencji rewitalizacyjnej GPR Gminy Irządze

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań	Diagnozowane zjawiska kryzysowe	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
Spójność społeczna	<p>CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.</p> <p>CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej.</p> <p>CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży.</p>	<p>KD.1.1. Animacja spotkań mieszkańców, grup społecznych, wolontariuszy, grup wsparcia,</p> <p>KD.1.2. Realizacja działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>KD.1.3. Realizacja działań profilaktycznych i informacyjnych z zakresu zdrowia publicznego i bezpieczeństwa</p>	<p>PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości</p> <p>PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym</p> <p>PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rolnictwo i przetwórstwo rolne. • Kapitał ludzki - potencjał zawodowy, twórczy mieszkańców • Dobry dostęp do usług publicznych (edukacja, kultura, pomoc społeczna) • Liczba i aktywność organizacji pozarządowych • Zasoby kadrowe, doświadczenie pracowników instytucji i organizacji pozarządowych • Wydarzenia z przeszłości, mogące stanowić podstawę działań społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji • Wzrost liczby osób objętych wsparciem spośród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym • Zwiększenie ilości wydarzeń i imprez integracyjnych, edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych • Nowe inicjatywy edukacyjne, kulturalne i sportowe • Większa liczba seniorów i osób z niepełnosprawnością uczestniczących w życiu społeczno-kulturalnym
Spójność przestrzenno-funkcjonalna	<p>CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.</p> <p>CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.</p> <p>CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.</p>	<p>KD.2.1. Przebudowa i poprawa funkcjonalności przestrzeni publicznych,</p> <p>KD.2.2. Modernizacja obiektów rekreacyjnych i kulturalnych, rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych</p> <p>KD. 2.3. Inicjatywy na rzecz dostępności</p>	<p>PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy</p> <p>PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych</p> <p>PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych</p> <p>PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tereny zielone • Liczne przestrzenie i obiekty zabytkowe • Genius loci - duch miejsca, historia, tradycje, dziedzictwo kulturowe, • Dobra dostępność komunikacyjna • Przejrzysty i funkcjonalny układ przestrzenny (zagospodarowanie przestrzenne) 	<ul style="list-style-type: none"> • Osiągnięcie ładunku przestrzennego na obszarze rewitalizacji • Poprawa wizerunku, estetyki, funkcjonalności przestrzeni publicznych • Wzrost zainteresowania aktywnymi formami spędzania czasu wolnego wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji • Aktywne korzystanie z lokalnych miejsc, przestrzeni publicznych • Poprawa jakości i dostępności obiektów użyteczności publicznej i terenów rekreacyjnych • Wysoka jakość oferty kulturalnej i turystycznej • Poprawa dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
Zrównoważone środowisko	<p>CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców.</p> <p>CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.</p>	<p>KD.3.1. Rewitalizacja terenów zielonych (przestrzeni parkowych), mikroretencja, mała zielono-niebieska infrastruktura</p> <p>KD 3.2. Działania informacyjne na rzecz ochrony środowiska i odnawialnych źródeł energii</p>	<p>PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spójny, funkcjonalny układ architektoniczny • Tereny przyrodnicze, pomniki przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości powietrza i stanu zdrowia mieszkańców • Wzrost poczucia odpowiedzialności mieszkańców za stan środowiska naturalnego • Ograniczenie skutków zmian klimatu • Wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia (projekty) rewitalizacyjne ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Irządze zgłoszono w ramach otwartego naboru projektów. W trakcie naboru projektów rewitalizacyjnych zrealizowane zostało spotkanie warsztatowe w zakresie przygotowania projektów rewitalizacyjnych. Spotkanie zostało przeprowadzone dnia 5 kwietnia 2023 roku w Urzędzie Gminy w Irządzech. Podczas spotkania przedstawiono główne założenia opracowywanego programu rewitalizacji oraz istoty procesu rewitalizacji – możliwych zagrożeń i wyzwań, natomiast druga – prezentacji formularza służącego do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, typów zadań możliwych do zgłoszenia oraz sposobów i terminów składania formularzy.

łącznie w ramach przeprowadzonego otwartego naboru zebrano 6 wniosków, które zostały przedstawione w tabeli poniżej. Spośród złożonych 6 propozycji projektów rewitalizacyjnych 5 to propozycje infrastrukturalne, natomiast 1 to propozycje działań społecznych. Wszystkie uzyskane w otwartym naborze propozycje projektowe zostały wprowadzone do Gminnego Programu Rewitalizacji. Poniżej w tabeli zaprezentowano projekty, które zostały zgłoszone do GPR w ramach otwartego naboru. Zestawienie uzupełnione jest o rodzaj projektu, wnioskodawcę oraz obszar, na którym będą realizowane.

Tabela 24 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR

Nr	Nazwa projektu	Społeczny / pozaspołeczny	Wnioskodawca	Podobszar rewitalizacji	Uwagi
1	Po Irządsku – cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze.	Społeczny	Gmina Irządze	Irządze, Zawada Pilicka, Witów,	Zakłada udział Gminnego Ośrodka Kultury, NGO i grup nieformalnych
2	Rewitalizacja dawnego miejsca sakralnego w Witowie i nadanie mu nowych funkcji	Pozaspołeczny	Gmina Irządze	Witów	Zgłoszony przez radną sołectwa Witów.
3	Rewitalizacja Rybaczówki w Zawadzie Pilickiej	Pozaspołeczny	Gmina Irządze	Zawada Pilicka	-
4	Plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy OSP w Zawadzie Pilickiej	Pozaspołeczny	Gmina Irządze	Zawada Pilicka	-
5	Odnowa boiska w Witowie i nadanie mu nowych funkcji przy OSP w Witowie	Pozaspołeczny	Gmina Irządze	Witów	-
6	Budowa strefy rekreacyjnej w Irządzech	Pozaspołeczny	Gmina Irządze	Irządze	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Zebrane w otwartym naborze propozycje projektowe zostały szczegółowo zweryfikowane przez pracowników Urzędu Gminy w Irządzech. Po przeprowadzeniu weryfikacji zgłoszonych do GPR przedsięwzięć, w pierwszej kolejności zostały one pogrupowane według miejsca realizacji (wiązki

projektowe dedykowane danemu podobszarowi rewitalizacji). Projekty realizowane we wszystkich podobszarach rewitalizacji zostały również zgrupowane w jedną, osobną wiązkę i przedstawione w formie tabelarycznej. Warunkiem koniecznym dla sukcesu procesu rewitalizacji w poszczególnych podobszarach jest realizacja zadań zarówno tych przypisanych konkretnie do danego podobszaru, jak również tych których realizacja jest przewidziana dla całości obszaru rewitalizacji.

Tabela 25 Projekty rewitalizacyjne dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji w Gminie Irządze

Podobszar rewitalizacji Irządze	
Projekt nr 6	Budowa strefy rekreacyjnej w Irządzach
Podobszar rewitalizacji Zawada Pilicka	
Projekt nr 3	Rewitalizacja Rybaczówki w Zawadzie Pilickiej
Projekt nr 4	Plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy OSP w Zawadzie Pilickiej
Podobszar rewitalizacji Witów	
Projekt nr 2	Rewitalizacja dawnego miejsca sakralnego w Witowie i nadanie mu nowych funkcji
Projekt nr 5	Odnowa boiska w Witowie i nadanie mu nowych funkcji przy OSP w Witowie
Podobszary rewitalizacji Irządze, Zawada Pilicka, Witów	
Projekt nr 1	Po Irządsku – cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

9.1 Wyodrębnienie wiązek projektowych dla podobszarów rewitalizacji

W wyniku przeprowadzonych prac nad zgłoszonymi projektami rewitalizacyjnymi w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 wyodrębniono wiązki projektowe dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji, tj. Irządze, Zawada Pilicka, Witów. Wiązka projektowa to zestawienie zadań, które w całości lub części będą realizowane na danym podobszarze rewitalizacji. Każda z zaproponowanych wiązek projektowych zawiera zadania społeczne, jak i infrastrukturalne (pozaspołeczne). Proponowane projekty są odpowiedzią na problemy zdiagnozowane w ramach prac przygotowawczych. Dla każdego z podobszarów rewitalizacji przyporządkowano zestaw projektów (zadań), których realizacja warunkuje powodzenie procesu rewitalizacji.

Tabela 26 Wiązka projektowa dla podobszaru rewitalizacji Irządze

Nr projektu	Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Irządze
-------------	---

Nr projektu	Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Irządze
Projekt nr 6	Budowa strefy rekreacyjnej w Irządzach
Projekt nr 1	Po Irządzku –cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 27 Wiązka projektowa dla podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka

Nr projektu	Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka
Projekt nr 3	Rewitalizacja Rybaczówki w Zawadzie Pilickiej
Projekt nr 4	Plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy OSP w Zawadzie Pilickiej
Projekt nr 1	Po Irządzku –cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 28 Wiązka projektowa dla podobszaru rewitalizacji Witów

Nr projektu	Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Witów
Projekt nr 2	Rewitalizacja dawnego miejsca sakralnego w Witowie i nadanie mu nowych funkcji
Projekt nr 5	Odnowa boiska w Witowie i nadanie mu nowych funkcji przy OSP w Witowie
Projekt nr 1	Po Irządzku –cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

9.2 Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne – karty projektowe

Poniżej w układzie tabelarycznym przedstawione zostały karty projektowe do programu rewitalizacji, zawierające pogrupowane w wiązki przedsięwzięcia. Zawierają one podstawowe informacje o planowanych projektach rewitalizacyjnych i stanowią oś wykonawczą planowanej rewitalizacji w gminie Irządze.

Każda karta zawiera informacje takie jak: nazwa przedsięwzięcia, podmioty realizujące, zakres zaplanowanych działań, krótki opis problemu jaki ma rozwiązać jego realizacja oraz cel przedsięwzięcia. W kartach wskazano również szacowane wartości przedsięwzięć, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, a także opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te były możliwe do wskazania.

Tabela 29 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 1, pn. Po Irządzku – cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze

Nazwa przedsięwzięcia
Po Irządzku – cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze.
1. Podmioty realizujące:
<ul style="list-style-type: none"> Gmina Irządze - jednostka samorządu terytorialnego, Irządze 124,42-446 Irządze. Gminny Ośrodek Kultury w Irządzach. Organizacje pozarządowe oraz grupy nieformalne.
2. Zakres realizowanych zadań:
<p>Przedmiotem zadania jest organizacja i przeprowadzenie cyklicznych wydarzeń kulturalnych dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> Imprezy kulturalne, Imprezy sportowo-rekreacyjne, Imprezy integracyjne. Profilaktyka zagrożeń (edukacja dla bezpieczeństwa).
3. Lokalizacja.
<ul style="list-style-type: none"> Podobszar rewitalizacji – Irządze, Podobszar rewitalizacji – Zawada Pilicka, Podobszar rewitalizacji – Witów
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
<ul style="list-style-type: none"> PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego
5. Cel przedsięwzięcia.
<p>Cele przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest integracja społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji oraz całej gminy. Ideą przedsięwzięcia jest promocja dziedzictwa kulturowego Gminy Irządze poprzez przygotowanie i przeprowadzenie cyklicznych wydarzeń kulturalnych i ukierunkowanych na promocję lokalnej tradycji materialnej i niematerialnej (m.in. przeglądy zespołów regionalnych-solistów, konkursy potraw regionalnych, jarmarki świąteczne w okresie Świąt Bożego Narodzenia oraz Świąt Wielkiej Nocy, koncerty itp.).</p>
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
<p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
100 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
<p>Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów:</p> <p>Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</p> <ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalno – artystycznych – 10, Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń kulturalno – artystycznych – 2 000 osób. <p>Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatora, dokumentacja zdjęciowa.</p> <p>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</p> <ul style="list-style-type: none"> Niwelacja problemów społecznych poprzez integrację społeczności lokalnej. Wzrost liczby odwiedzających podobszar rewitalizacji <p>Sposób pomiaru: badanie ankietowe / sondaż.</p>
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
<p>Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz obiektach oraz budowę nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania.</p>

Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 30 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 2, pn. Rewitalizacja dawnego miejsca sakralnego w Witowie i nadanie mu nowych funkcji.

Nazwa przedsięwzięcia
Rewitalizacja dawnego miejsca sakralnego w Witowie i nadanie mu nowych funkcji.
2. Podmioty realizujące:
<ul style="list-style-type: none"> Gmina Irządze - jednostka samorządu terytorialnego, Irządze 124,42-446 Irządze. Rada Sołecka w Witowie.
2. Zakres realizowanych zadań:
<p>Przedmiotem zadania jest oczyszczenie terenu, nawiezenie ziemi, wyrównanie terenu, utworzenie nowych ścieżek, zakup ławek, tablice, oznakowania ,altanka ,grilownia, oświetlenie itp.</p> <p>Projekt jest realizowany w miejscu opuszczonym, zaniedbanym. Znajdują się tu mury rozpoczętej budowy kaplicy (nigdy nie ukończonej).</p>
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji – Witów. Nr działki 1708 (brak adresu) Witów. Teren OSP Witów, bez numeru przyporządkowanego
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
<ul style="list-style-type: none"> PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej
5. Cel przedsięwzięcia.
Cele przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest zagospodarowanie obszaru i powstanie infrastruktury pozwalającej aktywizować mieszkańców, integrować, spędzać wolny czas. Przyczyni się to do niwelacji niekorzystnych zjawisk społecznych.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
<p>Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży. CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców. CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
300 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
<p>Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się od osiągnięcia następujących rezultatów:</p> <p>Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</p> <ul style="list-style-type: none"> Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej – 1, Liczba przedsięwzięć zagospodarowania zieleni na obszarze rewitalizacji -1. <p>Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatora, dokumentacja zdjęciowa, protokół odbioru.</p>

Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Niwelacja problemów społecznych poprzez integrację społeczności lokalnej.
- Wzrost liczby odwiedzających podobszar rewitalizacji

Sposób pomiaru: badanie ankietowe / sondaż.

9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz obiektach oraz budowę nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania.

Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 31 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 3, pn. Rewitalizacja Rybaczówki w Zawadzie Pilickiej.

Nazwa przedsięwzięcia
Rewitalizacja Rybaczówki w Zawadzie Pilickiej.
3. Podmioty realizujące:
<ul style="list-style-type: none"> • Gmina Irządze - jednostka samorządu terytorialnego, Irządze 124,42-446 Irządze.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem zadania jest umocowanie brzegów nad akwenem, oczyszczenie terenu, nawiezenie ziemi, wyrównanie terenu, utworzenie nowych ścieżek przyrodniczo-ekologicznych, modernizacja budynku gospodarczego tzw. Rybaczówki, umiejscowienie ławek, tablic, oznakowania ,altanki ,grilowni, oświetlenie itp
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji – Zawada Pilicka. Nr działki 296/5 adres Zawada Pilicka 123.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
<ul style="list-style-type: none"> • PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym • PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy • PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych • PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych • PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest odnowa akwenu w Zawadzie Pilickiej i ochrona unikatowej przyrody. Ponadto zamiarem jest zagospodarowanie obszaru i powstanie infrastruktury pozwalającej aktywizować się, integrować, spędzać wolny czas, dające szansę na niwelację niekorzystnych zjawisk społecznych. Stworzenie warunków do integracji różnych grup społecznych, w tym grup zagrożonych trwałą marginalizacją Planowane jest stworzenie Plenerowe Muzeum Pstrąga - połączone ze strefą relaksu i wypoczynku na łonie przyrody.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji:
<ul style="list-style-type: none"> • CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. • CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży. • CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. • CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.

<ul style="list-style-type: none"> • CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. • CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców. • CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
500 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej – 1, • Liczba przedsięwzięć zagospodarowania zieleni na obszarze rewitalizacji -1. Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatora, dokumentacja zdjęciowa, protokół odbioru. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): <ul style="list-style-type: none"> • Niwelacja problemów społecznych poprzez integrację społeczności lokalnej. • Wzrost liczby odwiedzających podobszar rewitalizacji Sposób pomiaru: badanie ankietowe / sondaż.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz obiektach oraz budowę nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania. Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 32 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 4, pn. Plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy OSP w Zawadzie Pilickiej.

Nazwa przedsięwzięcia
Plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy OSP w Zawadzie Pilickiej.
4. Podmioty realizujące:
<ul style="list-style-type: none"> • Gmina Irządze - jednostka samorządu terytorialnego, Irządze 124,42-446 Irządze.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem zadania jest utworzenie otwartego miejsca rekreacji obok obiektu OSP w Zawadzie Pilickiej.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji – Zawada Pilicka. Teren przy OSP w Zawadzie Pilickiej, nr działki 294/4 adres Zawada Pilicka 122
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
<ul style="list-style-type: none"> • PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym • PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy • PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych • PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych • PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest nadanie nowych funkcji na placu przy Strażnicy OSP w Zawadzie Pilickiej. Zagospodarowanie obszaru i powstanie infrastruktury pozwalającej aktywizować się, integrować, spędzać wolny czas, aktywnie, sportowo. Ponadto celem projektu jest stworzenie warunków do integracji różnych grup społecznych, w tym grup zagrożonych trwałą marginalizacją.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> • CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i

<p>ekonomicznym.</p> <ul style="list-style-type: none"> • CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. • CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży. • CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. • CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. • CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. • CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców. • CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
200 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej – 1, • Liczba przedsięwzięć zagospodarowania zieleni na obszarze rewitalizacji -1. <p>Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatora, dokumentacja zdjęciowa, protokół odbioru.</p> <p>Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niwelacja problemów społecznych poprzez integrację społeczności lokalnej. • Wzrost liczby odwiedzających podobszar rewitalizacji <p>Sposób pomiaru: badanie ankietowe / sondaż.</p>
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
<p>Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz obiektach oraz budowę nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania.</p> <p>Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.</p> <p>Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 33 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 5, pn. Odnowa boiska w Witowie i nadanie mu nowych funkcji przy OSP w Witowie.

Nazwa przedsięwzięcia
Odnowa boiska w Witowie i nadanie mu nowych funkcji przy OSP w Witowie.
5. Podmioty realizujące:
<ul style="list-style-type: none"> • Gmina Irządze - jednostka samorządu terytorialnego, Irządze 124,42-446 Irządze.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem zadania jest oczyszczenie terenu, nawiezenie ziemi, wyrównanie terenu, nowe ścieżki, ławki, tablice, oznakowania ,altanka, grilownia, oświetlenie boisko do siatkówki, koszykówki, itp.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji – Witów. Nr działki 1549. Adres Witów 165
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
<ul style="list-style-type: none"> • PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym • PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy • PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych • PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych • PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej

5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest zagospodarowanie obszaru i powstanie infrastruktury pozwalającej aktywizować się, integrować, spędzać wolny czas. Projekt daje szansę na niwelację niekorzystnych zjawisk społecznych poprzez np. wspólną rywalizację w zawodach sportowych itp.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> • CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. • CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży. • CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. • CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. • CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. • CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców. • CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców..
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
400 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej – 1, • Liczba przedsięwzięć zagospodarowania zieleni na obszarze rewitalizacji -1. Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatora, dokumentacja zdjęciowa, protokół odbioru. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): <ul style="list-style-type: none"> • Niwelacja problemów społecznych poprzez integrację społeczności lokalnej. • Wzrost liczby odwiedzających podobszar rewitalizacji Sposób pomiaru: badanie ankietowe / sondaż.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz obiektach oraz budowę nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania. Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

Tabela 34 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 6, pn. Budowa strefy rekreacyjnej w Irządzech.

Nazwa przedsięwzięcia
Budowa strefy rekreacyjnej w Irządzech
6. Podmioty realizujące:
<ul style="list-style-type: none"> • Gmina Irządze - jednostka samorządu terytorialnego, Irządze 124,42-446 Irządze.
2. Zakres realizowanych zadań:
Przedmiotem zadania jest budowa strefy rekreacyjnej, z następującymi elementami: skate park, park linowy, ławeczki i oświetlenie, ścieżki i podjazdy dla osób z niepełnosprawnościami, gablota z książkami oraz prasą dla seniorów i innych mieszkańców-centrum wymiany książek, prasy, itp.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji – Irządze. Nr działki 926/18 (brak adresu ...Irządze – bez numeru porządkowego)
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

<ul style="list-style-type: none"> • PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym • PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego • PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy • PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych • PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych • PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej
5. Cel przedsięwzięcia.
Cele przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest zagospodarowanie obszaru i powstanie infrastruktury pozwalającej aktywizować mieszkańców, integrować, spędzać wolny czas. Przyczyni się to do niwelacji niekorzystnych zjawisk społecznych.
6. Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia jest powiązany z następującymi celami rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> • CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. • CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej. • CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży. • CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej. • CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu. • CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. • CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców. • CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.
7. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
300 000,00 zł
8. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Przewiduje się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do osiągnięcia następujących rezultatów: Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej – 1, • Liczba przedsięwzięć zagospodarowania zieleni na obszarze rewitalizacji -1. Sposób pomiaru: sprawozdanie organizatora, dokumentacja zdjęciowa, protokół odbioru. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): <ul style="list-style-type: none"> • Niwelacja problemów społecznych poprzez integrację społeczności lokalnej. • Wzrost liczby odwiedzających podobszar rewitalizacji Sposób pomiaru: badanie ankietowe / sondaż.
9. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Dostępność architektoniczna będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w przestrzeni publicznej oraz obiektach oraz budowę nowych obiektów z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania. Dostępność cyfrowa będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z naboru projektów rewitalizacyjnych

9.2 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Poza przedsięwzięciami podstawowymi, możliwa jest również na terenie gminy realizacja przedsięwzięć uzupełniających, które dopuszczają realizację działań zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji. Powinny one jednak stanowić niezbędne uzupełnienie działań podejmowanych wewnątrz

obszaru rewitalizacji. Na etapie wdrażania GPR nie są znane zakresy oraz ramy finansowe działań uzupełniających. Jednak główna ich idea będzie wpisywać się w cele i kierunki GPR, przez co planowane działania przyczynią się do zwiększenia poziomu integracji i aktywności społecznej mieszkańców oraz pociągną za sobą szereg innych korzyści o charakterze gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym.

W związku z powyższym, w ramach interwencji rewitalizacyjnej na terenie gminy mogą być wdrażane także projekty uzupełniające oraz komplementarne do podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ukierunkowane w szczególności na:

- Podniesienie innowacyjności konkurencyjności sektora MMS^P na obszarze rewitalizacji.
- Wsparcie dla lokalnych liderów – szkolenie dla lokalnych liderów – nazwa projektu: I ja tu rządę (KGW, OSP)
- Organizacja zajęć sportowych (aerobik np. w szkole, zajęcia płatne, obowiązywały by karnety)
- Kino nieme/plenerowe na grillowni, w parku za urzędem.
- Joga na boisku/ w parku za urzędem.
- Warsztaty malarskie – krajobrazy (dla seniorów, dzieci).
- Warsztaty z wizażu/makijażu np. na święcie kobiet (Zadbaj o siebie –nazwa projektu).
- Warsztaty florystyczne.
- Warsztaty krawieckie – np. średniowieczne, suknie Dobrawy, zaangażować krawcowe (miss średniowiecza/pokaz mody średniowiecznej, lub ogólnie warsztaty krawieckie).
- Inwestycje w czystą energię i ochronę środowiska naturalnego.
- Budowa lub przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (np. wiaty, parki, przystanki, place zabaw, skwery, oświetlenie, boiska).
- Inwestycje poprawiające dostępności komunikacyjną oraz usprawniającą ruch pojazdów i pieszych.
- Przedsięwzięcia realizujące koncepcję Inteligentnego miasta (ang. *smart city*) – gmina, które wykorzystuje technologie informacyjno-komunikacyjne w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury gminnej i jej komponentów składowych.
- Projekty społeczne, których celem jest włączenie społeczne (zwłaszcza w kontekście planowanych inwestycji w infrastrukturę społeczną w ramach rewitalizacji).
- Działania rekreacyjne, sportowe z zakresu kultury fizycznej realizowane na obszarze rewitalizacji,
- Wzmacnianie kapitału społecznego poprzez inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców, promocja lokalnego dziedzictwa historycznego, przyrodniczego i kulturowego,

- Akcje edukacyjne we współpracy z instytucjami rynku pracy i otoczenia przedsiębiorczości kształtujące postawy przedsiębiorcze.
- Integracja i aktywizacja mieszkańców oraz zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym.

Proces rewitalizacji będzie skuteczniejszy, jeżeli w jego realizację będą zaangażowane zarówno instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy. Pomocne będzie również zaangażowanie mieszkańców, zwłaszcza lokalnych liderów. Działania podejmowane oddolnie powinny uzupełniać lub podtrzymywać efekty przedsięwzięć prowadzonych na obszarze rewitalizacji.

10. Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono w jaki sposób zaproponowane do realizacji wiązki projektowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych odpowiadają na konkretne problemy/bariery rozwojowe zidentyfikowane na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji. Takie zestawienie pozwala na zobrazowanie wpływu realizacji poszczególnych projektów na ograniczenie lub eliminację problemów występujących na poszczególnych podobszarach rewitalizacji.

Tabela 35 Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych i pozaspołecznych

Wiązka projektowa	Problemy społeczne	Problemy pozaspołeczne / infrastrukturalne
Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Irządze	<ul style="list-style-type: none"> • PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym • PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy • PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych • PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych • PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej
Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka	<ul style="list-style-type: none"> • PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym • PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy • PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych i środowiskowych • PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych • PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej
Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru	<ul style="list-style-type: none"> • PS 1 Niewykorzystany potencjał w zakresie przedsiębiorczości • PS 2 Niski poziom udziału mieszkańców w życiu społeczno-kulturalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • PI 1 Niewykorzystany potencjał przyrodniczo – architektoniczno – gospodarczy • PI 2 Występowanie obszarów o dużym nasileniu problemów infrastrukturalnych

Wiązka projektowa	Problemy społeczne	Problemy pozaspołeczne / infrastrukturalne
rewitalizacji Witów	<ul style="list-style-type: none">• PS 3 Funkcjonowanie grup / osób zagrożonych wykluczeniem społecznym• PS 4 Niski poziom bezpieczeństwa publicznego	i środowiskowych <ul style="list-style-type: none">• PI 3 Niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb i oczekiwań społecznych• PI 4 Deficyty w zakresie dostępności obiektów użyteczności publicznej

Źródło: opracowanie własne

11. Komplementarność i mechanizmy integrowania

Komplementarność jest niezwykle istotnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze, który znajduje swój wymiar zarówno w spójności zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będących odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i bariery rozwojowe, zgodności z określonymi celami rewitalizacji oraz efektywności wydatkowania środków finansowych na zadania rewitalizacyjne. Komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze rozpatrywana jest na poziomie pięciu aspektów: przestrzennego, problemowego, proceduralno - instytucjonalnego, międzyokresowego i finansowego (źródła finansowania).

11.1 Komplementarność przestrzenna

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2023-2030 komplementarność przestrzenna opiera się na uwzględnieniu ciągłości oraz relacji przestrzennych z pozostałymi częściami gminy. Istotne jest traktowanie przestrzeni jako całości, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać na całe otoczenie, a nie tylko punktowo. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji, przez co charakteryzuje je komplementarność przestrzenna. Obszar zdegradowany, a w następstwie obszar rewitalizacji zostały wyznaczone na podstawie analizy wskaźnikowej oraz konsultacji społecznych. Działania rewitalizacyjne w głównej mierze będą skupiały się na miejscach i obiektach użyteczności publicznej, a ich realizacja przyniesie pozytywne skutki dla całego obszaru. Dzięki temu nie tylko mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także całej gminy oraz osoby odwiedzające będą mogli korzystać z efektów podejmowanych działań. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe, a nie przenosić je w inne miejsca czy też doprowadzać do niepożądanych efektów takich jak segregacja społeczna czy wykluczenie.

Grafika 10 Komplementarność przestrzenna GPR Gminy Irządze

Źródło: opracowanie własne

W Irządzech obszar rewitalizacji podzielony jest na trzy podobszary, które zajmują łącznie powierzchnię 91 ha (1,3% powierzchni gminy) i są zamieszkałe przez 519 osób (20,3% mieszkańców).

Zaproponowane w GPR projekty realizują zasadę rozwiązywania problemów na miejscu (w miejscu ich występowania), czy generowania. Dzięki precyzyjnemu zawężeniu granic podobszarów rewitalizacji następuje koncentracja działań wszystkich podmiotów na wybranym obszarze, przez co zwiększają się szanse na jego zasadniczą zmianę. Poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozytywne skutki ich oddziaływania widoczne będą na całym obszarze gminy, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli nie tylko mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, ale także osoby odwiedzające Irządze. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby eliminować zjawiska kryzysowe, zapobiegać ich rozprzestrzenianiu się na inne obszary gminy, oraz zminimalizować ryzyko wystąpienia niepożądanych efektów, takich jak segregacja społeczna czy wykluczenie.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zarówno podstawowe, jak i uzupełniające mają charakter przedsięwzięć wzajemnie dopełniających się, a ich realizacja odbywać się będzie w konkretnych podobszarach zgodnie ze zdiagnozowanymi problemami. Spełniają zatem warunek komplementarności przestrzennej w ujęciu interwencji społecznej i infrastrukturalnej, powiązanych wzajemnie i nastawionych na rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów gminy.

11.2 Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza wzajemne dopełnianie się działań sektorowych (np. animacyjno-społecznych, aktywizacyjno-gospodarczych, środowiskowych i inwestycyjnych), co zapewnia wielokierunkowe oddziaływanie na każdy z podobszarów rewitalizacji.

Komplementarność problemową w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Irządze zapewniono poprzez zgrupowanie zaproponowanych projektów rewitalizacyjnych w wiązki, których zakres odpowiada na zdiagnozowane problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe na poszczególnych podobszarach rewitalizacji. Poszczególne wiązki uwzględniają zarówno przedsięwzięcia infrastrukturalne, jak i społeczne, które wzajemnie się dopełniają pomiędzy różnymi sferami tematycznymi. Zaplanowane inwestycje infrastrukturalne służą bowiem celom społecznym, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, wpływając na zachowanie ładu przestrzennego i docelowo poprawiając jakość życia mieszkańców oraz zwiększając stopień ich aktywizacji.

Zasada komplementarności problemowej wyraża się także w tym, że poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w logikę interwencji GPR, realizując jej kierunki działań, cele operacyjne i strategiczne. Wzajemne dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając oddziaływanie na obszar rewitalizacji w sposób kompleksowy. W celu nadania przejrzystości, komplementarności zaplanowanej interwencji,

dla każdej z wypracowanych wiązek projektowych w dokumencie określono zakres, w jakim jest spójna z celami rewitalizacji wynikającymi z GPR.

11.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem strategicznym programującym rozwój Gminy Irządze poprzez rewitalizację. Z uwagi na fakt, że zadania (projekty) w nim zapisane mogą być zgłaszane nie tylko przez samorząd, jego wdrażanie wymaga szerokiej współpracy samorządu podmiotów z sektora pozarządowego lub biznesowego. Oznacza konieczność utworzenia systemu zarządzania programem rewitalizacji, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność w zakresie wdrażanych procedur.

Za całościową realizację Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze odpowiada Wójt Gminy Irządze, przy wsparciu Urzędu Gminy Irządze oraz jednostek organizacyjnych. Bezpośredni nadzór na realizacją GPR będzie pełnił Referat Budownictwa i Ochrony Środowiska.

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Gminy Irządze (przyjętym Zarządzeniem nr 18/2003 Wójta Gminy Irządze z dnia 14 kwietnia 2003 roku w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Irządze) do zakresu zadań osoby zatrudnionej na stanowisku ds. Gospodarki Gruntami , Gospodarki Przestrzennej , Gospodarki Komunalnej , Lokalowej, Rolnictwa i Leśnictwa należą zadania związane rozwojem lokalnym gminy, a w szczególności opracowanie programów gospodarczych , w tym wykonywanie prac studialnych i prognostycznych oraz analizowanie i diagnozowanie zjawisk społecznych i gospodarczych występujących na obszarze gminy i gmin sąsiednich.

Pracownik ten będzie koordynatorem rewitalizacji w Gminie Irządze. Umieszczenie koordynatora w obrębie struktur Urzędu Gminy Irządze zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji zadań w programie rewitalizacji.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu (jednostki organizacyjne), instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego, organizacjami pozarządowymi oraz osobami fizycznymi. Współpraca ta będzie dotyczyć realizacji przedsięwzięć na zasadach zlecenia zadań publicznych według procedury przewidzianej w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Ustawie z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.

Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Ponadto realizacja GPR będzie systematycznie monitorowana. Monitoring umożliwi wgląd

w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie ewentualnych działań korygujących.

11.4 Komplementarność w zakresie dostępności

Program Dostępność Plus oraz wejście w życie Ustawy z dnia 19 lipca 2019 o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wyznaczyło konieczność zawarcia odpowiednich zapisów w programach rewitalizacji dotyczących udogodnień dla tychże osób. Zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy osobą ze szczególnymi potrzebami jest ten, kto ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przewyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Katalog tych osób obejmuje głównie osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością (ruchową czy też intelektualną), ale też inne osoby mające w sposób trwały lub czasowy naruszoną sprawność w zakresie mobilności i percepcji (przykładowo osoby niedowidzące, niesłyszące, osoby poruszające się przy pomocy kul, wózków, chodzików, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem, kobiety w ciąży, itp). W związku z powyższym instytucje publiczne zobowiązane są do:

- projektowania uniwersalnego - w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 (Dz. U. 2012 poz. 1169),
- racjonalnych usprawnień – tj. modyfikacji lub adaptacji, niepociągających za sobą niepotrzebnych utrudnień, które są niezbędne dla zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania z dóbr i usług,
- dostępu alternatywnego – w pierwszych dwóch latach funkcjonowania ustawy, polegającego na takich rozwiązaniach organizacyjnych, które zapewnią osobie ze szczególnymi potrzebami dostęp do budynku, ale nie w sposób samodzielny, albo które nie zapewniają dostępu do budynku podmiotu publicznego, ale umożliwiają skorzystanie z usług publicznych, np. w sposób zdalny.

W praktyce oznacza to stosowanie mechanizmów i rozwiązań spełniających następujące minimalne wymagania w zakresie zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami:

Tabela 36 Komplementarność w zakresie dostępności

Dostępność architektoniczna
<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie możliwości poruszania się po piętrach i pomiędzy piętrami, • umożliwienie dotarcia do wszystkich pomieszczeń w budynku (z wyłączeniem technicznych), • umożliwienie nawigacji w budynku osobom z wadami wzroku i słuchu za pomocą informacji wizualnych, dotykowych lub głosowych, • możliwość wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,

- zapewnienie ewakuacji z budynku osób ze szczególnymi potrzebami.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna i dostępność cyfrowa

- obsługa z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się (np. język migowy, system Braille'a),
- instalacja urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabo słyszących,
- zapewnienie na stronie internetowej informacji o zakresie działalności podmiotu w formie tekstu odczytywanego maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
- zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Źródło: opracowanie własne

Dodatkowo zgodnie ze zmianami w ustawie o rewitalizacji z dnia 9 listopada 2015 roku w pracach delimitacyjnych i diagnostycznych uwzględniono dodatkowe treści w analizie sfery społecznej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej.

11.5 Komplementarność międzykresowa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 jest dokumentem planującym rozwój Gminy Irządze i stanowi formalną deklarację samorządu w zakresie kontynuacji polityki rozwojowej opartej o rewitalizację. Przedsięwzięcia w niniejszym programie są następstwem podjętych działań i inicjatyw z zakresu rewitalizacji we wcześniejszych latach.

Tabela 37 Projekty rewitalizacyjne zrealizowane przez Gminę Irządze

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zakres	Wartość i źródło finansowania
1.	Kompleksowa termomodernizacja budynku szkoły podstawowej wraz z salą sportową w Irządzach	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja budynku szkoły podstawowej im. Jana Ledwocha wraz z salą sportową w Irządzach. Zakres zaplanowanych prac określony został na bazie audytu energetycznego i obejmuje: – ocieplenie ścian zewnętrznych, – ocieplenie i izolacja ścian fundamentowych całego kompleksu (łącznie z gimnazjum), – ocieplenie stropów, – remont schodów i daszków zewnętrznych (niekwalifikowane), – wymianę okien i drzwi zewnętrznych, – remont instalacji c.o. w budynku.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 wartość projektu 1 875 109,99 zł dofinansowanie z UE 1 584 018,45 zł
2.	Innowacyjna Szkoła w Gminie Irządze	„Innowacyjna Szkoła w Gminie Irządze” to 2-letni projekt edukacyjny (realizowany w 2 jednorocznych edycjach) skierowany do Szkoły Podstawowej w Irządzach. Projekt zakłada wzmocnienie potencjału edukacyjnego w/w szkoły, podniesienie kompetencji, wiedzy i umiejętności uczniów i nauczycieli w zakresie zdiagnozowanych	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 wartość projektu 321 307,50 zł dofinansowanie z UE

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zakres	Wartość i źródło finansowania
		potrzeb przez realizację zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych w ramach 5 modułów. Realizacja projektu: 01.08.2018 r. – 31.07.2020 r. Uczestnicy projektu: 150 uczniów (80 dziewcząt i 70 chłopców) i 13 nauczycieli (13 kobiet i 0 mężczyzn).	273 111,37 zł
3.	Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego w Irządzach	Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego w Irządzach.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 wartość projektu 346 847,08 zł dofinansowanie z UE 267 019,68 zł

Źródło: opracowanie własne

Mimo braku uchwalenia w poprzednich latach przez Gminę Irządze programu rewitalizacji proces ten w Gminie ma swoją logiczną ciągłość na poziomie realizacji konkretnych projektów, mających na celu przywrócenie do stanu pierwotnego lub nadania nowych funkcji budynkom, bądź inwestycje kapitał ludzki. Wobec tego faktu GPR Gminy Irządze należy traktować wprost jako kontynuację podjętego i prowadzonego procesu rewitalizacji.

Proces rewitalizacji w GPR (w którym zaplanowano szereg inwestycji i przedsięwzięć przyczyniających się do podniesienia jakości życia mieszkańców) w pełni wykorzystuje pozytywne efekty zrealizowanych wcześniej projektów rewitalizacyjnych i stanowi ich logiczną kontynuację.

11.6 Komplementarność źródeł finansowania

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji będą finansowane z różnych źródeł, w tym m. in. ze środków własnych podmiotów realizujących dane przedsięwzięcie, środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych takich jak: Fundusze Europejskie, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Fundusz Odbudowy, Fundusze Norweskie (EEA) i Fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, programów krajowych i państwowych funduszy celowych, pożyczek, kredytów i dotacji.

Taki montaż finansowy, uwzględniający różne podmioty oraz metody pozyskiwania środków finansowych, wskazuje wprost na komplementarność przyjętych rozwiązań.

11.7 Podsumowanie komplementarności

Podsumowanie komplementarności w obrębie GPR zaprezentowano na poziomie celów i kierunków działań. Związane jest to z patrzeniem na proces rewitalizacji jako narzędzia osiągnięcia konkretnych i mierzalnych celów. Dla pełnej prezentacji komplementarności zdecydowano się na wykorzystanie matrycy pokazującej wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi celami procesu, wskazując

wiążący rodzaj jej komplementarności. Poniższa matryca prezentuje poszczególne projekty rewitalizacyjne wraz z przypisanymi im kierunkami działań oraz celami strategicznymi.

Tabela 38 Komplementarność wiązek projektowych z celami strategicznymi i kierunkami działań GPR

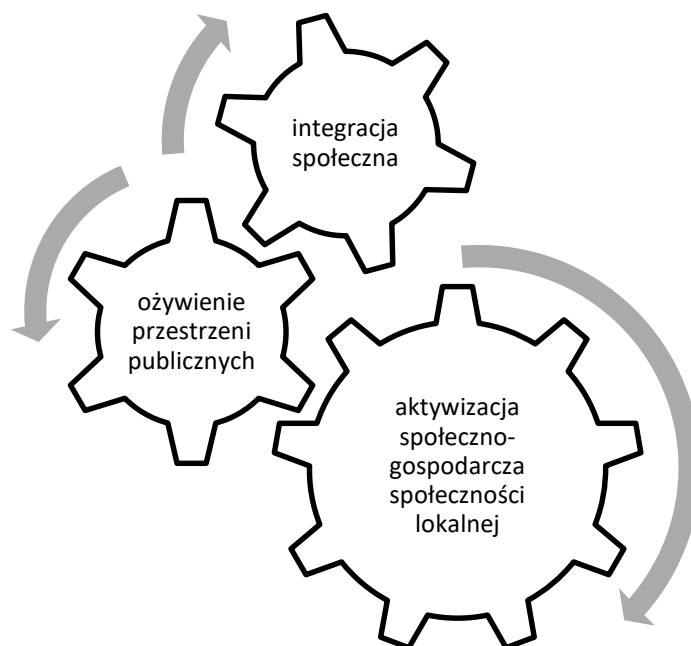
Cel strategiczny	Cel operacyjny GPR	Wiązki projektowe GPR Gminy Irządze		
		Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Irządze	Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka	Projekty rewitalizacyjne dla podobszaru rewitalizacji Witów
Spójność społeczna	CO 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym.	X	X	X
	CO.1.2. Wzrost znaczenia kultury i sportu w integracji i budowaniu wspólnoty samorządowej.	X	X	X
	CO.1.3. Wzrost skuteczności działań niwelujących problemy dzieci i młodzieży.	X	X	X
Spójność przestrzenno-funkcjonalna	CO.2.1. Podniesienie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej.	X	X	X
	CO.2.2. Poprawa jakości infrastruktury kultury, rekreacji i sportu.	X	X	X
	CO. 2.3 Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.	X	X	X
Zrównoważone środowisko	CO.3.1. Przystosowanie terenów zielonych do potrzeb mieszkańców.	X	X	X
	CO 3.2 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	X	X	X

Źródło: opracowanie własne

11.8 Mechanizmy integracji

Integrowanie działań zaproponowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Irządze jest istotnym elementem procesu rewitalizacji, głównie z punktu widzenia osiągnięcia zamierzonych celów. Integrowanie poszczególnych przedsięwzięć polega na połączeniu m.in. działań koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych. Tym samym przedmiotowy podrozdział stanowi uzupełnienie wykazanej komplementarności. Głównym źródłem zbudowania trzech autonomicznych poziomów integracji przedsięwzięć jest założenie, że każde z działań zwiększa swój własny potencjał czerpiąc z innych i zarazem zwiększa ich potencjał oddziałując na nie. Tym samym mechanizmy integracji wzmacniają sprzężenie zwrotne pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami.

Grafika 11 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

1. **Integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu uwzględnił takie mechanizmy jak:
 - a. Konsultacje w sprawie wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonych na jego podstawie podobszarów rewitalizacji – etap ten rozpoczął mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału interesariuszy w tworzeniu GPR.
 - b. Nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR - otwarty nabór przedsięwzięć przełożył się na stworzenie pola do weryfikacji przedsięwzięć z punktu widzenia ich oddziaływania na podobszary rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.

Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu - weryfikacji osiągniętych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania dla GPR.

2. **Integracja na poziomie partycypacji społecznej** w zarządzaniu wdrażaniem GPR, mechanizm ten będzie realizowany poprzez:
 - a. Powołanie Komitetu Rewitalizacyjnego - podstawową funkcją Komitetu będzie ocenianie postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji.

- b. Współpracę ze środowiskiem seniorów, młodzieży, podmiotami świadczącymi usługi dla osób zagrożonych wykluczeniem, głównie osób z niepełnosprawnościami i osób bezrobotnych, z przedstawicielami organizacji pozarządowych w zakresie realizowanych działań rewitalizacyjnych.
- c. Periodyczne spotkania z interesariuszami procesu rewitalizacji.
- d. Dodatkowym narzędziem integracji będzie kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

3. Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany będzie poprzez monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 14. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

12. Indykatywne ramy finansowe

Kluczowa z punktu widzenia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest dywersyfikacja źródeł finansowania. Komplementarność źródeł finansowania sprawia, że realizacja zaplanowanych działań jest nie tylko w wielu sytuacjach możliwa, ale także bardziej efektywna. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane przez podmioty z sektora publicznego, prywatnego oraz pozarządowego.

Źródła finansowania przedsięwzięć realizowanych przez Gminę Irządze.

Wśród źródeł finansowania projektów zapisanych w GPR największe znaczenie mają środki własne budżetu gminy, środki budżetu państwa, fundusze europejskie oraz inne środki krajowe i zagraniczne. Planowany zakres przedsięwzięć, okres ich realizacji będą zależne w dużej mierze od możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł wsparcia.

Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w ramach GPR zamyka się kwotą **1 800 000,00 PLN**. Szczegółowe zestawienie ram finansowych dla poszczególnych przedsięwzięć znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 39 Indykatywna lista projektów rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa projektu	Lokalizacja	Planowy rok lub okres realizacji	Szacowane koszty inwestycji PLN	Potencjalne źródło finansowania inwestycji
1	Po Irządzku –cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze.	Irządze, Zawada Pilicka, Witów,	2024 - 2028	100 000,00	Gmina Irządze, Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
2	Rewitalizacja dawnego miejsca sakralnego w Witowie i nadanie mu nowych funkcji	Witów	2024 - 2028	300 000,00	Gmina Irządze, Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe.
3	Rewitalizacja Rybaczkówki w Zawadzie Pilickiej	Zawada Pilicka	2024 - 2028	500 000,00	Gmina Irządze, Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe
4	Plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy OSP w Zawadzie Pilickiej	Zawada Pilicka	2024-2028	200 000,00	Gmina Irządze, Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe
5	Odnowa boiska w Witowie i nadanie mu nowych funkcji przy OSP w Witowie	Witów	2024-2028	400 000,00	Gmina Irządze, Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe
6	Budowa strefy rekreacyjnej w Irządzach	Irządze	2024-2028	300 000,00	Gmina Irządze, Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, inne dostępne zewnętrzne środki finansowe
Suma					1 800 000,00 zł

Źródło: opracowanie własne

13. Opis struktury zarządzania

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji, zadaniem własnym samorządu szczebla gminnego jest przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie. Głównymi stronami przy wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze są:

- **Wójt Gminy Irządze (za pomocą Urzędu Gminy Irządze wraz z jednostkami organizacyjnymi),**
- **Rada Gminy Irządze,**
- **Komitet Rewitalizacji.**

Organem mającym ustawowe umocowanie do zarządzania GPR jest **Wójt Gminy Irządze**, będący **operatorem procesu rewitalizacji**, który ustanawia pozostałe elementy organizacyjne struktury zarządzania wdrożeniem programu.

Zarządzanie GPR będzie odbywać się w ramach istniejących struktur **Urzędu Gminy Irządze**. Całością realizacji programu zarządzać będzie Referat Budownictwa i Ochrony Środowiska. Obrany schemat zarządzania nie generuje dodatkowych kosztów w ramach zarządzania programem. Ponadto w realizacji zadań w ramach GPR potencjalnie ważną rolę w strukturze zarządzania, czy też wdrażania przypisano partnerom projektowym, zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 poz. 1057). Na podstawie art. 28a tejże ustawy w celu wspólnej realizacji projektów, mogą być tworzone partnerstwa, przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt (zwany projektem partnerskim), na warunkach określonych w porozumieniu lub umowie partnerskiej lub na podstawie odrębnych przepisów.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne przypisane dla Gminy Irządze będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez **Radę Gminy Irządze** Wieloletnią Prognozą Finansową (WPF) oraz poszczególnymi budżetami rocznymi. Spójność niniejszego programu z WPF zapewnić ma efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych w planie przedsięwzięć. Do zadań Rady Gminy Irządze należeć będzie uchwalenie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji oraz podejmowanie uchwał dotyczących zmian czy aktualizacji GPR.

Dla sprawnego zarządzania większymi zadaniami inwestycyjnymi Wójt Gminy Irządze może powoływać zespoły zadaniowe, w skład których będą wchodzić przedstawiciele poszczególnych komórek Urzędu Gminy Irządze, odpowiedzialnych za cząstkowe funkcje zarządzania przedsięwzięciami. Ideą powołania ww. zespołów jest właściwe przygotowanie przedsięwzięcia od strony technicznej i sprawne zarządzanie jego realizacją, począwszy od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami,

zarządzanie przepływem dofinansowania, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy.

Grafika 12 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Irządze

Źródło: opracowanie własne

Komitet Rewitalizacji

Rolą Komitetu Rewitalizacji jest wsparcie doradcze Wójta Gminy Irządze w zakresie dbałości o prawidłową realizację GPR oraz prowadzenie dialogu między poszczególnymi interesariuszami procesu rewitalizacji, a organami gminy. Komitet może inicjować również partnerstwa między samorządem a partnerami projektowymi w celu realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa Rada Gminy Irządze w drodze uchwały, zapewniając przejrzysty mechanizm wyłaniania przez interesariuszy ich przedstawicieli, przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące licząc od dnia jego uchwalenia. Podjęcie uchwały w tej sprawie będzie poprzedzone konsultacjami społecznymi. Wójt Gminy Irządze niezwłocznie po podjęciu uchwały powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji.

Grafika 13 Schemat organizacji procesu rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

W tabeli poniżej przedstawiono możliwe ryzyka, które mogą wystąpić podczas wdrażania GPR. Do każdego ze wskazanych ryzyk przypisano prawdopodobieństwo wystąpienia w 3 stopniowej skali:

- 1 - niskie ryzyko wystąpienia,
- 2 - średnie ryzyko wystąpienia,
- 3 - ryzyko prawdopodobne.

Tabela 40 Identyfikowane ryzyka dla procesu rewitalizacji dla Gminy Irządze

Rodzaj ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Sposoby rozwiązywania sytuacji problemowej
Brak środków finansowych	3 - ryzyko prawdopodobne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Próba dywersyfikacji źródeł finansowania (źródła prywatne, konkursowe, zagraniczne, PPP - partnerstwo publiczno-prywatne). 2. Aktualizacja GPR.
Opóźnienia w realizacji przedsięwzięć	2 - średnie ryzyko wystąpienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odpowiednia konstrukcja umów zakładająca kary umowne i odpowiedzialność wykonawcy za terminowe ukończenie inwestycji/projektu. 2. Bieżący monitoring postępu realizacji przedsięwzięć (więcej w rozdziale 14.1 Monitoring).
Brak chętnych do uczestnictwa w przedsięwzięciach społecznych	2 - średnie ryzyko wystąpienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skierowanie indywidualnych zaproszeń do potencjalnych uczestników przez jednostki organizacyjne Gminy. 2. Osobiste zaangażowanie liderów wybranych grup w proces rekrutacji.
Odstąpienie od realizacji projektów przez wnioskodawców	3 - ryzyko prawdopodobne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Indywidualne wsparcie doradcze w zakresie możliwości pozyskania środków zewnętrznych. 2. Spotkania informacyjne dla interesariuszy procesu rewitalizacji w zakresie pozyskiwania środków na zadania zapisane z GPR

Źródło: opracowanie własne

14. System monitoringu i ewaluacji

14.1 Monitoring programu rewitalizacji

Monitoring procesu rewitalizacji polega na systematycznym rejestrowaniu postępów procesu rewitalizacji, dokonywanego na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji poszczególnych projektów (produktów i rezultatów).

Monitoring prowadzony w odniesieniu do realizowanych przedsięwzięć będzie polegał na pozyskiwaniu informacji na temat postępów rzeczowych oraz kontroli założeń. Ponadto kontrolowane będą aspekty finansowe przedsięwzięć w kontekście zapewnienia trwałości osiągniętych rezultatów. W związku z powyższym, monitoring będzie polegał na utrzymywaniu stałego kontaktu z podmiotami realizującymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne, za co bezpośrednio odpowiedzialny będzie koordynator procesu rewitalizacji.

Podstawą oceny realizacji GPR będą pozyskane dane ilościowe i jakościowe. Dla usystematyzowania uzyskiwanych informacji w cyklu rocznym, do wszystkich zaangażowanych podmiotów skierowane zostaną zapytania dotyczące postępów w zakresie realizowanych przedsięwzięć. Zgromadzone dane zostaną zweryfikowane i posłużą do opracowania raportu z monitoringu. Raporty sporządzane będą raz w roku najpóźniej do 30 kwietnia roku następującego po tym objętym monitoringiem. Z jednej strony umożliwi to reagowanie na różne zdarzenia związane z wdrażaniem poszczególnych przedsięwzięć, z drugiej prezentację informacji podmiotom zaangażowanym w proces rewitalizacji, w szczególności Komitetowi Rewitalizacyjnemu w zakresie postępu prowadzonych prac. Tak zaplanowany monitoring pozwoli na utrzymanie systematycznego kontaktu ze wszystkimi zaangażowanymi podmiotami, jednocześnie pozwalając na właściwe przeprowadzenie ewaluacji.

Podstawowym narzędziem do śledzenia postępów są wskaźniki monitorowania. Do monitorowania zmian stanu obszaru rewitalizacji będą wykorzystane wskaźniki realizacji celów GPR (wskazane w dalszej części opracowania), mierzące konkretne efekty podejmowanych działań w ramach realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

14.2 Ewaluacja GPR

Ewaluacja okresowa GPR będzie realizowana w cyklach trzyletnich. Obejmować będzie całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, w tym pośrednią ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom. Poniżej zaprezentowano strukturę uprawnień i odpowiedzialności w ramach ewaluacji.

Tabela 41 Organizacja procesu ewaluacji GPR Irządze

Stanowisko	Uprawnienie	Odpowiedzialność
Wójt Gminy Irządze	Wskazanie terminów i sposobów wykonania zadań, zatwierdzenie raportu z ewaluacji okresowej	Za zrealizowanie zadań przewidzianych na dany rok budżetowy, terminowe przekazanie raportu z ewaluacji okresowej Komitetowi Rewitalizacyjnemu i Radzie Gminy Irządze.
Komitet Rewitalizacyjny	Opiniowanie raportu z ewaluacji okresowej	Formułowanie zaleceń i opinii dotyczących wdrażania GPR
Sekretarz Gminy Irządze	Zatwierdzenie treści dokumentu	
Sekretarz Gminy Irządze	Ostateczna weryfikacja raportu	Rzetelność raportu, terminowe przekazanie raportu do zatwierdzenia Wójtowi Gminy Irządze i do opiniowania Komitetowi Rewitalizacyjnemu
Koordinator rewitalizacji	1. Sprawdzenie poprawności danych dot. realizowanych zadań, sporządzenie raportu zbiorczego z realizacji zadań ujętych w GPR 2. Przeprowadzenie ankietyzacji podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne) zaangażowanych we wdrażanie GPR	Skompletowanie informacji nt. stanu realizacji zadań, skompletowanie ankiet, przygotowanie raportu zbiorczego na podstawie otrzymanych informacji, weryfikacja wskaźników realizacji GPR
Pracownicy merytoryczni Urzędu Gminy Irządze i kierownicy jednostek organizacyjnych	Realizacja zadań ujętych w GPR, sporządzenie sprawozdania z realizacji tych zadań i przygotowanie ankiety ewaluacyjnej	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie informacji nt. stopnia realizacji zadań i ankiety do Referatu Budownictwa i Ochrony Środowiska
Podmioty prywatne i publiczne; partnerzy (inne niż jednostki gminne)	Realizacja zadań ujętych w GPR, wypełnienie ankiet dostarczonych przez Pracownika Referatu Budownictwa i Ochrony Środowiska.	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie ankiet

Źródło: opracowanie własne

W ramach ewaluacji okresowej przeprowadzane będą następujące czynności:

1. Podmiot odpowiedzialny za realizację danego zadania zapisanego w GPR, sporządza sprawozdanie z realizacji zadania i ankietę ewaluacyjną tego zadania, uwzględniające w szczególności poziom osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.
2. Informację dotyczącą stopnia szczegółowości zadania i ankietę ewaluacyjną za ubiegły rok podmiot odpowiedzialny przekazuje do Koordynatora rewitalizacji.
3. Koordynator rewitalizacji przeprowadza badanie przy pomocy ankiety ewaluacyjnej wśród podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne). Badanie służy ocenie poziomu osiągnięcia zakładanych wskaźników realizacji przedsięwzięcia oraz jego oddziaływanie na mieszkańców obszaru rewitalizacji.

4. Koordynator rewitalizacji sprawdza kompletność otrzymanych informacji nt. stopnia realizacji zadań oraz weryfikuje ankiety. W przypadku stwierdzenia uchybień, odsyła ją do właściwego referatu / biura lub kierownika jednostki organizacyjnej w celu naniesienia poprawek. Poprawnie wypełnione ankiety ewaluacyjne zostają skompletowane i poddane analizie.
5. Koordynator rewitalizacji na podstawie zebranych informacji, przygotowuje zbiorczy raport, który przekazuje do Sekretarz Gminy.
6. Sekretarz Gminy przekazuje raport Wójtowi Gminy Irządze.
7. Wójt Gminy Irządze zatwierdza raport i przekazuje go Komitetowi Rewitalizacyjnemu. Raport będzie stanowił podstawę sformułowania zaleceń na kolejne lata wdrażania GPR.
8. Komitet Rewitalizacyjny opiniuje raport i przekazuje swoje uwagi Wójtowi Gminy Irządze.
9. Wójt Gminy Irządze po uzyskaniu opinii Komitetu Rewitalizacyjnego przekazuje go niezwłocznie do akceptacji Radzie Gminy Irządze.

14.3 Aktualizacja GPR

W przypadku pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć z listy uzupełniającej lub problemów rzutujących na niską efektywność w realizacji przedsięwzięć na etapie monitorowania, można wziąć pod uwagę modyfikację i aktualizację programu rewitalizacji. W przypadku wprowadzania zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych, w dokumencie należy przedstawić ich uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze może okazać się konieczna, np. w przypadku nieosiągnięcia zakładanych wskaźników podczas monitorowania lub braku terminowości realizacji działań. Zmiana (aktualizacja) gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim był on uchwalony. Procedura ta obejmuje zatem następujące etapy:

1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR (co najmniej raz na 3 lata).
2. Opiniowanie oceny przez Komitet Rewitalizacji.
3. Ogłoszenie zaopiniowanej oceny na stronie internetowej gminy i w BIP.
4. Wniosek do rady gminy o zmianę programu rewitalizacji.
5. Dokonanie zmian w GPR.
6. Konsultacje społeczne aktualizowanego programu rewitalizacji.
7. Opiniowanie, procedura środowiskowa - nie wymaga uzyskania opinii i przeprowadzenia konsultacji społecznych taka zmiana gminnego programu rewitalizacji, która nie dotyczy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie wymaga zmiany uchwały dotyczącej ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji (jeżeli w gminie ustanowiona została Specjalna Strefa Rewitalizacji).
8. Podjęcie uchwały.

14.4 Harmonogram realizacji

W poniższej tabeli zaprezentowano ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze. Harmonogram zawiera przewidywany okres realizacji dla głównych elementów związanych z jego przyjęciem (uchwaleniem), realizacją oraz ewaluacją.

Tabela 42 Harmonogram realizacji GPR Gminy Irządze

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze	2023 r.
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacyjny	2023 r. (w ciągu 3 miesięcy od uchwalenia GPR)
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacyjnego	Od 2023 r. (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	Od 2023r.
Monitoring	Od 2024 r. (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja okresowa	Od 2023 (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2023 r.

Źródło: opracowanie własne

14.5 Koszty zarządzania

Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników Urzędu Gminy Irządze w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu. W przypadku ewaluacji dopuszcza się jednak zlecenie opracowania badania ewaluacyjnego podmiotowi zewnętrznemu. Zaangażowanie wyspecjalizowanego podmiotu realizującego tego typu usługi możliwe będzie w przypadku dysponowania wolnymi środkami w budżecie gminy. Komitet Rewitalizacyjny powołany przez Wójta Gminy Irządze jako ciało doradcze, funkcjonować będzie w oparciu o przedstawicieli Urzędu Gminy Irządze i gminnych jednostek organizacyjnych, jak również wyłonionych przedstawicieli podmiotów publicznych i prywatnych oraz mieszkańców. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacyjnego będzie miała charakter społeczny, nieodpłatny.

14.6 Wskaźniki realizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze wymaga usystematyzowanego monitoringu. Jednym z podstawowych narzędzi służących do śledzenia postępu realizacji GPR są wskaźniki realizacji. Dostarczają one informacji dotyczących efektów realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w dokumencie. Podkreślić należy, iż wybór wskaźników skupiony jest na ocenie osiągnięcia poszczególnych celów rewitalizacji wskazanych w części planistycznej, a nie produktów poszczególnych przedsięwzięć. Wynika to z postrzegania interwencji w ramach rewitalizacji jako procesu całościowego, który nie jest prostą sumą realizowanych przedsięwzięć, a ma na celu osiągnięcie zmiany na obszarze objętym rewitalizacją.

Tabela 43 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji

Wskaźnik	Wartość wskaźnika	Źródło danych (numer projektu)	Wartość docelowa wskaźnika
Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej	0	2,3,4,5,6	5
Liczba przedsięwzięć zagospodarowania zieleni na obszarze rewitalizacji	0	2,3,4,5,6	5
Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalno – artystycznych	0	1	10
Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń kulturalno – artystycznych	0	1	2 000

Źródło: opracowanie własne

15. Uspółcześnienie dokumentu i proces partycypacji społecznej

15.1 Uspółcześnienie opracowania GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze opracowany został przy współudziale społeczności lokalnej zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Wszystkie podjęte w tym celu działania polegały na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu skierowanych do interesariuszy działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji (celach, zasadach, przebiegu),
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,
- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowywaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,

- zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się interesariuszy w czasie przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

W związku z pracami nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Irządze w ramach partycypacji społecznej, Urząd Gminy Irządze organizował konsultacje społeczne na każdym etapie tworzenia dokumentu. Gminny Program Rewitalizacji opracowany został metodą partycypacji społecznej zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

1. Konsultacje projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dla Gminy Irządze.

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt uchwały Rady Gminy w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Irządze. Konsultacje społeczne zostały ogłoszone na podstawie art. 5a ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, oraz art. 6 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Konsultacje społeczne miały na celu poznanie opinii mieszkańców oraz partnerów społecznych i gospodarczych na temat projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Irządze.

Konsultacje ogłoszono Obwieszczeniem Wójta Gminy Irządze z dnia 02.02.2023 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Irządze.

Uprawnionymi do uczestnictwa w konsultacjach społecznych byli mieszkańcy oraz wszystkie działające na obszarze gminy podmioty społeczno-gospodarcze, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

- a) Zbierania uwag w postaci papierowej przez wypełnienie formularza dostępnego w Urzędzie Gminy w Irządzach
- b) Zbierania uwag w postaci elektronicznej przez wypełnienie formularza on-line, dostępnego poprzez stronę internetową,
- c) Otwartego spotkania on-line dla interesariuszy procesu rewitalizacji,
- d) Wypełnienia elektronicznego formularza z opiniami i propozycjami w zakresie przyszłego rozwoju wyznaczonych podobszarów rewitalizacji dostępnego na stronie internetowej Urzędu Gminy w Irządzach.

Konsultacje społeczne prowadzone były od 10.02.2023 r. do 11.03.2023 roku.

Przyjęty sposób konsultacji wypełnia ustawowe wymagania w zakresie konieczności stosowania form konsultacji społecznych. W przypadku prowadzonego procesu delimitacji

było to zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, jak również przeprowadzenie ankiety dotyczącej obszaru rewitalizacji oraz bezpośrednie spotkanie dla interesariuszy procesu rewitalizacji (zaawansowana metoda partycypacji).

2. Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.
3. Otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
4. Konsultacje projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030.

Na każdym etapie prowadzonego procesu rewitalizacyjnego Urząd Gminy prowadził działania edukacyjno-informacyjne poprzez stały dostęp do informacji na temat rewitalizacji. Proces uspołecznienia opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 obejmował wymagane ustawowo formy konsultacji społecznych, jak i realizował zaawansowane metody konsultacji.

Rysunek 5 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Wyznaczenie OZ i OR (diagnoza delimitacyjna)

- zbieranie uwag w postaci papierowej,
- zbieranie uwag w wersji elektronicznej,
- badanie ankietowe (ankietyzacja mieszkańców),
- bezpośrednie spotkania dla interesariuszy procesu rewitalizacji (zaawansowana metoda partycypacji).

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji

- zbieranie uwag w postaci papierowej,
- zbieranie uwag w wersji elektronicznej,
- otwarte spotkanie konsultacyjne (zaawansowana metoda partycypacji).

Źródło: opracowanie własne

15.2 Uspołecznienie wdrażania GPR

Podstawowym celem działań związanych z uspołecznieniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów i interesariuszy. Proces partycypacji społeczności lokalnej w realizacji GPR odbywać się będzie:

1. pośrednio - poprzez informowanie z wykorzystaniem strony internetowej gminy, publikacje promocyjne i informacyjne oraz lokalną prasę,
2. bezpośrednio – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi (dopuszczalna formuła zdalna).

Interesariuszami procesu rewitalizacji, w stosunku do których prowadzona będzie polityka komunikacji i informacji będą: mieszkańcy gminy, mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

W ramach rozpowszechniania informacji o Gminnym Programie Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Irządze dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji,
- publikowanie informacji na stronie internetowej Urzędu oraz profilu Gminy na portalu społecznościowym o nowo realizowanych zadaniach w ramach GPR,
- współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.

Uspółcześnienie wdrażania GPR będzie również realizowane z wykorzystaniem i wspieraniem rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi poprzez:

- przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, prowadzonego procesu rewitalizacji oraz możliwości zgłaszania nowych potrzeb rewitalizacyjnych wynikających ze zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej,
- powołanie Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w terminie do 3 miesięcy od uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji). Komitet stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji. Będzie on również pełnił funkcję opiniodawczo - doradczą Wójta Gminy Irządze,
- organizację co najmniej jednego w roku otwartego spotkania konsultacyjnego (dopuszczalna formuła zdalna), w trakcie którego mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych będą mogli uzyskać informacje na temat aktualnego zaawansowania prac nad wdrożeniem procesu rewitalizacji oraz zgłosić uwagi dotyczące prowadzonych prac.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone, dostosowane do aktualnych regulacji prawnych.

W proces realizacji i wdrażania GPR zaangażowani zostaną wszyscy partnerzy, o których mowa w art. 8 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, w tym m.in. właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Kluczową przesłanką realizującą ten postulat będzie możliwość udziału przedstawicieli tych podmiotów do udziału w Komitecie Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowił będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Irządze w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo - doradczą Wójta Gminy Irządze. Udział w pracach Komitetu przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji społecznych i grup nieformalnych działających na terenie Gminy Irządze, pozwoli na zaangażowanie się przedstawicieli podmiotów partnerskich w realizowany proces rewitalizacji, a nadto pozwoli na wyrażanie opinii w zakresie wpływu realizowanych projektów na osoby i grupy zagrożone wykluczeniem społecznym.

15. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.7.2001, str. 30-37), ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353.) oraz ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.) ustawa ta dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

16. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030 nie przewiduje wprowadzenia zmian w uchwałach prawa lokalnego obowiązujących w Gminie Irządze, w tym w Uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725).

17. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

17.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Irządze nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz. U. z 2023 r. poz. 725).

17.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

Niezbędne zmiany w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie mogą kolidować z możliwością realizacji zadań o charakterze inwestycyjnym wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030. W związku z nadrzędnością GPR nad studium, ustalenia tego ostatniego muszą zostać dostosowane do ustaleń GPR w taki sposób, by gwarantowały wykonalność przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Irządze nie są sprzeczne z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze stąd też brak konieczności modyfikacji wskazanego dokumentu.

Ewentualne zmiany w dokumentach z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego wprowadzane będą na drodze procedury uwzględniającej następujące etapy:

1. Ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzenia studium.
2. Zawiadomienie organów i instytucji właściwych do uzgadniania i opiniowania projektu studium.
3. Sporządzenie projektu studium.
4. Opinia gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej.
5. Opiniowanie projektu studium – wystąpienie z prośbą o uzgodnienie lub wydanie opinii o projekcie studium do odpowiednich instytucji i organów wskazanych w art. 11 pkt 5. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (m.in. zarząd województwa w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią).

6. Konsultacje społeczne (wyłożenie projektu studium do publicznego wglądu, udostępnienie w Biuletynie Informacji Publicznej i przeprowadzenie co najmniej jednej dyskusji publicznej).
7. Przedstawienie Radzie Gminy projektu studium.

Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku zidentyfikowania niezgodności ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) z zakresem projektów rewitalizacyjnych wpisanych do GPR, konieczne będzie dokonanie zmian w MPZP. Zakres przewidywanej lokalizacji realizacji danego projektu powinien być bowiem zgodny z przeznaczeniem terenu określonym w planie miejscowym, a także nie być objęty ograniczeniami związanymi z istniejącymi formami ochrony. Ponadto, ważne jest, aby MPZP nie przewidywał realizacji, kolidującej z projektem inwestycji celu publicznego, ani zakazu zabudowy kubaturowej.

Planowane przedsięwzięcia infrastrukturalne zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Irządze będą realizowane zgodnie z obowiązującymi Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego, stąd też nie przewiduje się konieczności modyfikacji wskazanych dokumentów.

Istnieje jednak możliwość, iż niezgodności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi a zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zostaną stwierdzone na późniejszym etapie, podczas wdrożenia i realizacji przedsięwzięć. W takim przypadku należy zmienić ustalenia planu miejscowego, które utrudniają lub uniemożliwiają realizację projektu rewitalizacyjnego zgodnie z procedurą przedstawioną w art. 17 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503, 1846, 2185, 2747, z 2023 r. poz. 553):

1. Ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzenia planu miejscowego.
2. Zawiadomienie organów i instytucji właściwych do uzgadniania i opiniowania planu miejscowego.
3. Sporządzenie projektu planu miejscowego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem wniosków do planu.
4. Sporządzenie prognozy skutków finansowych uchwalenia planu miejscowego.
5. Opinia gminnej lub innej właściwej komisji urbanistyczno-architektonicznej.
5. Opiniowanie projektu GPR – wystąpienie z prośbą o uzgodnienie lub wydanie opinii o projekcie planu miejscowego do odpowiednich instytucji i organów wskazanych w art. 17 pkt 6 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503, 1846, 2185, 2747, z 2023 r. poz. 553).
6. Ogłoszenie o wyłożeniu projektu planu do publicznego wglądu.

7. Rozpatrzenie uwag i wprowadzenie zmian do projektu planu miejscowego.
8. Przedstawienie Radzie Gminy Irządze projektu planu miejscowego.

Spis grafik i tabel

<i>Grafika 1. Logika definiowania i klasyfikacji problemowej dla rewitalizacji w Gminie Irządze</i>	22
<i>Grafika 2 Mapa gminy z podziałem administracyjnym</i>	27
<i>Grafika 3 Mapa poglądowa podobszarów rewitalizacji w Gminie Irządze</i>	38
<i>Grafika 4 Model przestrzenno – funkcjonalny podobszaru rewitalizacji Irządze</i>	45
<i>Grafika 5 Model przestrzenno – funkcjonalny podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka</i>	50
<i>Grafika 6 Model przestrzenno – funkcjonalny podobszaru rewitalizacji Witów</i>	55
<i>Grafika 7 Wizja obszaru rewitalizacji Gminy Irządze</i>	59
<i>Grafika 8 Logika procesu rewitalizacji GPR Irządze</i>	60
<i>Grafika 9 Układ celów strategicznych dla Gminy Irządze</i>	61
<i>Grafika 10 Komplementarność przestrzenna GPR Gminy Irządze</i>	76
<i>Grafika 11 Schemat integrowania działań rewitalizacyjnych</i>	83
<i>Grafika 12 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Irządze</i>	87
<i>Grafika 13 Schemat organizacji procesu rewitalizacji</i>	88
<i>Tabela 1 Schemat celów strategicznych i operacyjnych Gminny Program Rewitalizacji Gminy Irządze na lata 2022-2030</i>	11
<i>Tabela 2 Komplementarność GPR z dokumentami na poziomie krajowym</i>	11
<i>Tabela 3 Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym</i>	14
<i>Tabela 4 Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym</i>	16
<i>Tabela 5 Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów GPR Gminy Irządze</i>	18
<i>Tabela 6 Zestawienie obszarów porównawczych (ewidencyjnych) w ramach programu rewitalizacji</i>	26
<i>Tabela 7 Kryteria delimitacji w aspekcie społecznym</i>	28
<i>Tabela 8 Podobszary o szczególnym nasileniu problemów społecznych i pozaspółecznych</i>	31
<i>Tabela 9 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników</i>	32
<i>Tabela 10 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – standaryzowane wartości wskaźników</i>	32
<i>Tabela 11 Podsumowanie analizy obszarów – pozostałe sfery (część A tabeli)</i>	33
<i>Tabela 12 Podsumowanie analizy obszarów – pozostałe sfery (część B tabeli)</i>	34
<i>Tabela 13 Podobszary wyodrębnione jako zdegradowane w procesie rewitalizacji</i>	35
<i>Tabela 14 Podobszary rewitalizacji w Gminie Irządze – charakterystyka</i>	37
<i>Tabela 15 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych dla rewitalizacji</i>	39
<i>Tabela 16 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji Irządze</i>	44
<i>Tabela 17 Potencjały podobszaru rewitalizacji Irządze</i>	46
<i>Tabela 18 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji Zawada Pilicka</i>	49
<i>Tabela 19 Potencjały podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka</i>	50
<i>Tabela 20 Drzewo problemów zidentyfikowanych na podobszarze rewitalizacji Witów</i>	53
<i>Tabela 21 Potencjały podobszaru rewitalizacji Witów</i>	54
<i>Tabela 22 Schemat problemowy GPR Gminy Irządze</i>	57
<i>Tabela 23 Założenia interwencji rewitalizacyjnej GPR Gminy Irządze</i>	62
<i>Tabela 24 Zestawienie pozycji projektowych zebranych w otwartym naborze projektów do GPR</i>	63
<i>Tabela 25 Projekty rewitalizacyjne dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji w Gminie Irządze</i>	64
<i>Tabela 26 Wiązka projektowa dla podobszaru rewitalizacji Irządze</i>	64
<i>Tabela 27 Wiązka projektowa dla podobszaru rewitalizacji Zawada Pilicka</i>	65
<i>Tabela 28 Wiązka projektowa dla podobszaru rewitalizacji Witów</i>	65
<i>Tabela 29 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 1, pn. Po Irządzku – cykl wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe Gminy Irządze</i>	66
<i>Tabela 30 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 2, pn. Rewitalizacja dawnego miejsca sakralnego w Witowie i nadanie mu nowych funkcji</i>	67

Tabela 31 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 3, pn. Rewitalizacja Rybaczówki w Zawadzie Pilickiej.....	68
Tabela 32 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 4, pn. Plac zabaw i siłownia zewnętrzna przy OSP w Zawadzie Pilickiej.....	69
Tabela 33 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 5, pn. Odnowa boiska w Witowie i nadanie mu nowych funkcji przy OSP w Witowie.....	70
Tabela 34 Karta projektowa dla przedsięwzięcia nr 6, pn. Budowa strefy rekreacyjnej w Irządzech.....	71
Tabela 35 Przedsięwzięcia GPR w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych i pozaspółecznych.....	74
Tabela 36 Komplementarność w zakresie dostępności.....	79
Tabela 37 Projekty rewitalizacyjne zrealizowane przez Gminę Irządze.....	80
Tabela 38 Komplementarność wiązek projektowych z celami strategicznymi i kierunkami działań GPR.....	82
Tabela 39 Indykatywna lista projektów rewitalizacyjnych.....	85
Tabela 40 Identyfikowane ryzyka dla procesu rewitalizacji dla Gminy Irządze.....	88
Tabela 41 Organizacja procesu ewaluacji GPR Irządze.....	90
Tabela 42 Harmonogram realizacji GPR Gminy Irządze.....	92
Tabela 43 Wskaźniki realizacji GPR dedykowane celom rewitalizacji.....	93

18. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji